

Ya Mangêd ya Habi tungkol kan Apo Jesu-Cristo ya inhulat ni Marcos

Paunan habi

Ya Mangêd ya Habi tungkol kan Apo Jesu-Cristo ya inhulat ni Marcos ay nag-umpisa hên êmên di, “Ya laman hên hata hulat, ay yabay ya Mangêd ya Habi tungkol kan Apo Jesu-Cristo, ya Anak ni Apo Namalyari.” An-ipahlêk êt bayri ya ubat kan Apo Namalyari ya kapangyarihan ni Apo Jesu-Cristo. Mahêlêk ya habayto ha pamanoro na, ha pamanambut na kanlan Satanas, haka ha pamatawad nan kasalanan lan ampaghêhê. Anhabiên na êt di ni Panginoon Jesus ya tungkol ha sarili na ya hiya, ya Taga-Langit, ya In-anak Tawo, ay atsi bayri ha luta, para idin nay lawini na, ta êmên iligtas ha ayn anggay parusa ya hilay ampaghêhê.

An-ipamwang ni Marcos ya kapangyarihan ni Apo Jesus ya mahêlêk ha kapapaêpapah ya dinyag na.

Ya katganan hên hata hulat (16:9-20) ay ayn ha kaatag ya hulat ya Griego. Kabay anhabiên lan kaatag ya alwan hi Marcos ya main hulat hên hata tawlin habi di ha 16:9-20.

Kabooan hên pinakalaman

Ya umpisa hên Mangêd ya Habi *1:1-13*

Ya dinyag ni Apo Jesus ha probinsyan Galilea *1:14–9:50*

Ya dinyag ni Apo Jesus ya umpisa ha Galilea angga ha Jerusalem *10:1-52*

Ya tawlin parominggo hên biyay ni Apo Jesus *11:1–15:47*

Hi Apo Jesus ay nabiyay oman *16:1-8*

Ya pagpahlêk ni Apo Jesus hên hiya ay nabiyay oman, haka ya pamag-orong na ha langit *16:9-20*

Ya panoro ni Juan Bautista

(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-18; Juan 1:19-28)

1 ¹Ya laman hên hata hulat, ay yabay ya Mangêd ya Habi tungkol kan Apo Jesu-Cristo, ya Anak ni Apo Namalyari. ²Habaytsi ay nag-umpisa hên nanupad hên hulat lan màmipamwang hên an-ipaihip kanla^a ni Apo Namalyari, ya wanan Kahulatan,

“Tutoh ko ya mihay muna kamo, ya mangil-an hên danan mo.

³Hiyay ampan-angaw ha logal ya kabalah-balahan, ya wana kanlan kal-atan ya naka-tsipon,

‘Il-an yoy nakêm yo ha pamanlumâtêng hên Panginoon,

Ya nanad ha pamil-an hên dann ha pamanlumâtêng hên mihay matag-ay ya manungkulan.’ ”

⁴Natupad ya habayto hên nakalatêng hi Juan Bautista hên namipamwang kanlan dinumani kana ha Ilog Jordan, ha logal ya kabalah-balahan, ya dapat lan paghêhêan hên talibatokan ya pamilyang kasalanan, bayo dapat pabawtismo hila, haka patawarên hila bayto ni Apo Namalyari. ⁵Kal-atan lan taga-Jerusalem, haka kaatag pon ya logal ha probinsyan Judea, ay dinumani kan Juan. Inamin haka inhuko lay kasalanan la, bayo nagpabawtismo hila kana ha Ilog Jordan.

⁶Hi Juan ay nakatakop hên dyag ha habot hên kamelyo, haka ya tagkêh na ay dyag ha balat. Ya angkênaên na ay doron haka main bayron pulot panilan ya an-inêmên na. ⁷Panay nan an-ipamwang ya êmên di, “Ya lumatêng ya Mesias, ya Cristo, ya impangakon Mámiligtas ya pinili ni Apo Namalyari hên mamaala, ay makapangyarihan kangko. Agyan mangokal hên hêêl pag-apin bitsih na, ay ayon akon karapatan ta matag-ay ya tungkulan na. ⁸Hikoy ampamawtismo kamoyu ha lanêm, noa, hiyay mamawtismo kamoyu ha Espiritu ni Apo Namalyari.”

Ya pamawtismo kan Apo Jesus

(Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22)

⁹Hên habayto, ay nilumatêng hi Apo Jesus, ya ubat ha balayan Nazaret ha probinsyan Galilea, ta nagpabawtismo ya kan Juan ha Ilog Jordan.

¹⁰Hên inumawah ya ha lanêm, ay nahêlêk ni Apo Jesus ya langit ya biglan nagloat, haka inumaypa kana ya Espiritu ni Apo Namalyari hên nanad ha mihay pati-pati. ¹¹Haka main habi ya ubat ha langit, ya wana, “Hika ya panlugurên kon Anak ya ampamahigla kangko.”

A ya napatukso hi Apo Jesus hên antuksoên ya ni Satanas, ya diyablo

(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)

¹²Pangayari yan nagpabawtismo hi Apo Jesus, ha Ilog Jordan, ay tampol yan impabita hên Espiritu ni Apo Namalyari ha logal ya kabalah-

^a 1:2 propeta.

balahan. ¹³Atsi ya bayro hên apatapo ya allo, hên antuksoên ni Satanas, noa, a ya napatukso. Main bayron mangahilêb ya ayop ya kalamo na, noa, main anghel ya nipanawop kana.

Ya pamanagyat ni Apo Jesus ha apat ya unan nag-in tagahonol na
(*Mateo 4:12-22; Lucas 4:14-15; 5:1-11*)

¹⁴Hên nakakulung yay na hi Juan Bautista, ay nag-orong hi Apo Jesus ha probinsyan Galilea, ta impamwang na bayro ya Mangêd ya Habi ya ubat kan Apo Namalyari. ¹⁵Impamwang na, ya wana, “Nilumatêng ya panaon ya intakda ni Apo Namalyari, haka marani ya pamanlokop na, kabay paghêhêan yon talibatokan ya pamanyag kasalanan, haka maniwala kaw ha Mangêd ya Habi!”

¹⁶Ha pammita ni Apo Jesus ha laylay hên Dagat-dagatan hên Galilea, ay nahêlêk nay loway mikapotoh pohêl, ya magdadakêp hên kênan lanêm, ya hi Andres haka hi Simon, ya ambanhagan lan Pedro. Hila ay ampayhabwag hên lambat ha lanêm, ta ampandakêp hila dayi hên kêna. ¹⁷Hinabi na kanla, “Makihonol kaw kangko, ta daygên kataw hên màmipakarani hên tawo kangko, ta êmên hila maniwala.” ¹⁸Tampol lan imbalag ya lambat la, ta nakihonol hila kana.

¹⁹Ha pammita lan Apo Jesus ha laylay hên lanêm, ay nahêlêk na ya maának ni Zebedeo, ya hi Santiago haka hi Juan ya ampamitoyo hên lambat la, bayro ha bangka la. ²⁰Tampol nan hinagyat hi Santiago haka hi Juan hên makihonol kana. Imbalag lay tatang la ha bangka hên kalamoy pan-upaan la ha pamandakêp kênan lanêm, ta nakihonol hila etaman kan Apo Jesus hên nanad kan Simon haka Andres.

Pamipaplag ni Apo Jesus hên narawak ya a angkahêlêk ya hinumapat ha mihay lalaki
(*Lucas 4:31-37*)

²¹Nilumatêng hilan Apo Jesus ha balayan Capernaum. Ha allon pamagsimba, ay nanoro ya bayro ha sinagoga la. ²²Naubuh hilan nag-êpapah ha panoro na, gawan ya panoro na, ay nanad panoro hên main tungkulan, alwan nanad ha panoro lan mánoron Kautuhan ni apo Moises.

²³Bayro ha sinagoga, ay main lalaki ya hinapatan hên narawak ya a angkahêlêk. Nan-angaw ya hinumapat kana, ya wana, ²⁴“Jesus ya taga-Nazaret, hinoy ampakiêmênan mo kannaên? Labay mo kay hên parusaan? Muwang ko no hino ka. Hika ya banal, ya ayn hinon kasalanan, ya in-utoh ni Apo Namalyari.” ²⁵Hên nagilam ni Apo Jesus ya hinabi nan hinumapat kanan hatoy lalaki, ay hinabyanan na ya, haka na ya impaplag, ya wana, “Paan kan maglabak! Mag-alíh ka ha hinapatan mo!” ²⁶Intumba ya lalaki hên hatoy hinumapat kana, haka na ya imbuwad-buwad, bayo nag-alíh ya kanan lalaki hên ampan-angaw.

²⁷Nag-êpapah hilay atsi bayro, ta nihahabi hila, ya wanla, “Hino ya magkatoroan hên hatsi? Mihay bayoy toro lawêh! Nag tungkulan haka kapangyarihan ya pami-utoh nan paypaplag hên nangarawak ya a angkahêlêk ya hinumapat ha tawo.” ²⁸Habaytoy dinyag ni Apo Jesus, ay tampol nibahwag ha boon probinsyan Galilea.

Namaalíh hi Apo Jesus hên hakit lan kal-atan ha bali lan Simon Pedro
(*Mateo 8:14-17; Lucas 4:38-41*)

²⁹Pamakaawah ni Apo Jesus ha sinagoga, hên kalamo na hi Santiago, hi Juan, hi Simon Pedro haka hi Andres, ay nagpakha hila ha bali lan Simon haka Andres. ³⁰Nalatngan lay ampo ni Simon, ha papag, hên main hadyay omot. Kabay pinikihabi la kan Apo Jesus ya paalihên nay omot nan habaytoy bakêt, ya ampo ni Simon. ³¹Dinumani hi Apo Jesus kana, tinalan nay gamêt, ta impaimata na ya, haka naalíh ya omot na. Bayo namakan ya kanlan Apo Jesus.

³²Hên ampinaboy nay allo, ay gintan la kan Apo Jesus ya nipaghakit, haka hilay hinapatan hên nangarawak ya a angkahêlêk. ³³Nagtsipon ya boon balayan, ha ilwangan hên bali lan Simon. ³⁴Namaalíh hi Apo Jesus hên hino-hino kay na hên ya hakit la, haka impaplag nay nangarawak ya a angkahêlêk ya hinumapat kanlan kaatag. A na hila pinaulayan hên maghabi, ya impaplag na, gawan muwang la, ya hiyay Anak ni Apo Namalyari.

Nanoro hi Apo Jesus kanlan Israelita ha kal-atan sinagoga
(*Lucas 4:42-44*)

³⁵Dali allo pon, ay nammita yay na hi Apo Jesus ha mihay logal ya marayo ha tawo, ta nanalangin ya. ³⁶Noa, hilan Simon ay ampanapol kana. ³⁷Hên natapol la ya, ay hinabi la kana, ya antapolên la yan kal-atan. ³⁸Noa, wana kanla, “Lakwên tamo pon ya balayan di ha mamalibot ha logal ya habaytsi. Dapat ko etaman hên ipamwang kanla ya Mangêd ya Habi ya ubat kan Apo Namalyari. Kabay atsi ko di.” ³⁹Nanoro yay na ha mal-at ya sinagoga lan Israelita ha boon probinsyan Galilea. Namipaplag ya hên nangarawak ya a angkahêlêk ya hinumapat hên namahakit kanlan atsi bayro.

Namaalíh hi Apo Jesus hên hakit ketong ha mihay lalaki
(*Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16*)

⁴⁰Minghan hên main kal-atan ya nangamat kan Apo Jesus, ay main dinumani kana, ya mihay lalaki ya nag hakit ketong. Nandoko ya ha arapan ni Apo Jesus, ta wanan nakiingalo, “Panginoon, no kalabayan mo, ay paalihên moy hakit ko, êmên luminis ya lawini ko.” ⁴¹Naingalwan ya ni Apo Jesus, kabay impalunto ni Apo Jesus ya gamêt na kana, ta

wana, “Labay kon paalihên ya hakit mo. Luminis ka!” ⁴²Tambêng naalíh ya hakit na. ⁴³Bayo in-utoh na ya ni Apo Jesus hên main panaad, ya wana, ⁴⁴“Paan mo pon ipamwang ya hatsi ha hinoman. Pakha ka ha pari ta ipahlêk mo kana ya ayn kay nan ketong. Mantan kan maiparaya ha pamanhumonol mo ha utoh ni apo Moises,^b êmên paptêgan kanlan kaatag ya malinis kay na.” ⁴⁵Noa, hên nammita ya, ay impamwang nay pamipaalíh ni Apo Jesus hên ketong na, kabay lalon nibahwag ya kapangyarihan ni Apo Jesus, haka gawan ha kal-atan ya mabay manggilam hên toro na, ay a yay na makahowên ha hinon balayan bayro, ta a na hila makwan matoroan hên mangêd. Kabay napaidi ya tana ha marayo ha balayan, êmbayro man, ay nilako la yan kal-atan ubat ha ayri man ya logal.

Ya mihay a ampakabita, ya in-arap kan Apo Jesus
(*Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26*)

2 ¹Hên nakalabah ya ungnoy allo, ay nag-orong hilan Apo Jesus ha balayan Capernaum. Ya pamanlumâtêng na bayro, ay nibahwag. ²Kabay ni-tsi-tsipon ya kal-atan bayro, angga ha napno ya bali haka ayn nanan dyanan agyan ha arapan hên ilwangan. Kaban an-ipamwang kanla ni Apo Jesus ya habi ni Apo Namalyari, ay ³main nilumatêng ya apat ya lalaki ya ampantan hên mihay lumpo ya atsi ha langkayan. Iarap la ya dayi kan Apo Jesus. ⁴Noa, gawan ha kal-atan, ay ayn hilan madanan. Kabay nunik hila ha bubungan ta nilubtan lay atêp ha dapit ugto ni Apo Jesus. In-antotoh lay lumpo ha pibonakan lan kal-atan ha arapan ni Apo Jesus. ⁵Hên nahêlêk ni Apo Jesus ya paniwala la kana, ay hinabi na kanan lumpo, “Pakhawên moy nakêm mo, ta pinatawad ya kasalanan mo.”

⁶Main bayro hên mánoron Kautuhan ni apo Moises, ya ampangihip hên êmên di, ⁷“Hinoy hatsi ya an-ipantag nay sarili na kan Apo Namalyari hên mamatawad hên kasalanan? Yarin a nan ammusmusên hi Apo Namalyari ya tawo yan bêngat! Mimiha na ni Apo Namalyari ya makapatawad hên kasalanan.”

⁸Tampol nan namwangan ni Apo Jesus ya laman ihip la. Kabay hinabi na kanla, “Pata ampangihip kaw hên êmbayro? ⁹Hino awud ya maparah hên habiên kanan mihay a ampakabita, no habiên ko, ‘Napatawad kay na ha kasalanan mo,’ o no habiên ko, ‘Hali, mirêng ka ta mita kay na.’ ¹⁰Noa, êmên yo mamwangan ya hiko, ya Taga-Langit, ya In-anak Tawo, ay main tungkulan di ha luta hên mamatawad kasalanan, ay habiên ko kanan lumpo, ¹¹‘Mirêng ka. Hapwatên moy langkayan mo ta muli kay na.’”

¹²Tambêng yan nirêng ha arapan la ya hata lumpo. Hinapwat nay langkayan na, ta nuli ya. Naubuh hilan nag-êpapah ya atsi bayro, kabay

^b 1:44 Levitico 14:2-33

pinuri la hi Apo Namalyari, ya wanla, “Amêhên allo ay nakahêlêk kitamo hên a tamo êt nahêlêk.”

Hi Levi ya ambaêgên êt Mateo, ya máningil buwih, ay hinagyat ni Apo Jesus

(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

¹³Bayo nag-orong yay na hi Apo Jesus ha laylay Dagat-dagatan hên Galilea. Pinakikamat-kamatan yan kal-atan, kabay tinoroan na hila.

¹⁴Pangayarin habayto, hên ampammita-bita ya, ay nakahêlêk yan mihay máningil buwih ya anak ni Alfeo, ya nag langan Levi, ya ampikno ha paningilan na. Hinabi ni Apo Jesus kana, ya wana, “Kihonol ka kangko.” Tampol ya etaman nakihonol kana.

¹⁵Amêhên, hên atsi hilan Apo Jesus ha bali ni Levi hên ampangan, ay main nilumatêng ya kal-atan maningil buwih, ya kapareho ni Levi, haka kaatag êt ya makasalan, ya ampakihonol kan Apo Jesus, ya kalamo la hên nangan. ¹⁶Hên nahêlêk lan ungnoy mánoron Kautuhan ni apo Moises, ya Pariseo, ya ampangan hi Apo Jesus hên kalamo lan máningil buwih, haka kaatag êt ya makasalan, ay nangotang hila kanlan tagahonol ni Apo Jesus, ya wanla, “Pata ampangan ya hên kalamo lan máningil buwih haka kaatag êt ya makasalan?” ¹⁷Hên nagilam nay hinabi la, ay nangalimbawa hi Apo Jesus, ya wana, “Hilay main hakit, ay ampangailangan doktor, alwan hilay ayn hakit. Êmbayro êt, atsi ko di ha luta ta êmên ko mahagyat hilay ampangamin makasalan hila, hên maghêhê hên manalibokot ha pamanyag lan kasalan. Noa, hilay ampaghabin ayn hilan kasalan, ay a ko hawpan.”

Pinakibatan ni Apo Jesus ya kotang tungkol ha pagtêeh hên a mangan ta êmên a maabala ya panalangin

(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

¹⁸Minghan hên nagtêeh hila hên a nangan, ta êmên a maabala ya panalangin la, ya tagahonol ni Juan Bautista haka hilay Pariseo, ay main ungnobayro ya naghabi kan Apo Jesus, ya wanla, “Hilay tagahonol ni Juan haka hilay tagahonol lan Pariseo, ay ampagtêeh hên a mangan, ta êmên a maabala ya panalangin la. Pata alwan êmbayro ya andaygên lan tagahonol mo?” ¹⁹Kabay in-alimbawa ni Apo Jesus ya sarili na ha lalaki ya an-ikasal, ya wana, “Êndat yon a mangan ya bisita hên lalaki ya an-ikasal, no kalamo la ya? Siguradon mangan hila! ²⁰Lumatêng ya allo ya ipakarayo ya lalaki ya an-ikasal, ay bayro hilay nan a mangan.”

²¹Amêhên, intoro ni Apo Jesus ya a mailamo ya toro na, ha toro lan ninuno la, ya wana, “Ayn mamitagpi hên bayoy tela, ya a pon napipi, ha gihi hên manan takop. No alimbawa ta daygên nay habayto, ta pipiên nay na, ay kumpêh ya intakap, haka humlay ya gihi. ²²Ayn mamitugtug hên

bayon alak ha ubatan hên manan alak gawan lumtoh ya pamyanan, haka mabullog ya alak.^c Ya bayoy alak ay dapat itugtug ha bayon pamyanan.”

Ya toro ni Apo Jesus tungkol ha allon pamagsimba

(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

²³Mihay allon pamagsimba, hên nipadann hilan Apo Jesus ha nag trigo ya narani ha dann, ay nantê hilay tagahonol na hên pêrad. Kinêtêb la kaban ampammita hila. ²⁴Noa, nag Pariseo bayro ya naghabi kan Apo Jesus, ya wanla, “Pata nantê hilay tagahonol mo hên trigo ha allon pamagsimba, bawal man ya habayto ha Kautuhan tamo?” ²⁵⁻²⁶Wana etaman ni Apo Jesus, “Kayno a yo pon nabaha ya dinyag ni Arin David hên haton panaon, hên hi Abiatar ay pinakapoon pari. Hên habayto, hiya, haka hilay kalamo na ay angkablay hên lonoh, kabay hinumwên ya ha bali ni Apo Namalyari ta nangwa yan puto ya imparaêp kan Apo Namalyari ya pangkaên bat hên pari. Bawal man ha Kautuhan ni apo Moises hên mangan hên habayto, ay nangan ya, bayo nam-i ya êt kanlan kalamo na.” ²⁷Inhundo ni Apo Jesus ya pamaghabi na kanlan Pariseo, ya wana, “Ya allon pamagsimba ay ha ikakangêd hên tawo. Ya tawo ay alwan ipoh hên allon pamagsimba. ²⁸Hiko ya Taga-Langit, ya In-anak Tawo, ay nag tungkulan hên maghabi no hinoy malyarin daygên ha allon pamagsimba.”

Ya lalaki ya natsi ya mihay gamêt

(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

3 ¹Ha mihay na êt ya allon pamagsimba la, hên hinumwên hi Apo Jesus ha sinagoga ta manoro, ay main lalaki bayro ya natsi ya panabtab gamêt. ²Hilay Pariseo haka mánoron Kautuhan ni apo Moises, ay ampangimaton kan Apo Jesus, no mamaalíh yan hakit ha allon pamagsimba la, ta êmên la yan bad-an hên ampangimaton yan bawal ha allon pamagsimba. ³Wani Apo Jesus kanan lalaki ya natsi ya gamêt, “Mirêng ka di ha arapan lan kal-atan.” Dinyag nay kalabayan ni Apo Jesus. ⁴Bayo kinotang ni Apo Jesus hilay Pariseo haka mánoron Kautuhan ni apo Moises, ya wana, “Hinoy nakahulul ha Kautuhan ni apo Moises ya tungkol ha dapat daygên ha allon pamagsimba? Manyag hên kangêran o manyag karawakan? Mamiligtas o mamatsi?” Noa, ayn miha man ya naghabi. ⁵Amêhên, inubuh na hilan hinlêk ni Apo Jesus hên main huluk haka ingalo gawan ha kagdêyan ulo la. Bayo wana kanan lalaki ya natsi ya gamêt, “Ipaktang moy gamêt mo.” Hên impaktang na, ay naalíh ya hakit ha gamêt na. ⁶Tampol hilan nammita ya hilay Pariseo, haka

^c 2:22 Ya pamyanan la hên alak ay dyag ha balat kambing, kabay minghan lan bêngat magamit gawan angkumita.

kalamo lan kagampi ni Herodes Antipas, ay pinipupulungan lay na hi Apo Jesus.

⁷⁻⁸Hilan Apo Jesus etaman, ay nammitay na hên palako ha laylay hên Dagat-dagatan hên Galilea. Main hadyay kal-atan ya taga-probinsyan Galilea ya nangamat kanlan Apo Jesus hên manggilam toro na, haka magpaalíh hên hakit la. Main êt bayron kal-atan ya ubat ha probinsyan Judea, balayan Jerusalem, probinsyan Idumea, ha lipay hên Ilog Jordan, ha balayan Tiro boy Sidon, haka ha mamalibot bayro. ⁹Gawan ha kal-atan, ay in-utoh nay tagahonol na, ya mamil-an hên bangka ya mahakyan na ta êmên ya a mapi-piitan hên kal-atan. ¹⁰Gawan mal-at ya inalihan nan hakit, gap-an la ya dayi hi Apo Jesus hên hilay nipaghakit ta êmên maalíh ya hakit la. ¹¹Hilay hinapatan hên nangarawak ya a angkahêlêk, ay ampandoko ha arapan na haka ampipan-angaw hilay hinumapat kanla, ya wanla, “Hika ya Anak ni Apo Namalyari!” ¹²Noa, impakabawal na hila hên ipamwang ya hiyay Mesias, ya Cristo.

**Ya pamamili ni Apo Jesus hên labinloway apostol
ya in-utoh na hên manoro
(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)**

¹³Bayo nilumakat hilan Apo Jesus ha mihay tawgtug. Hên nakalakat hilay na, ay pinarani na hilay tagahonol na. ¹⁴Namili ya hên labinlowa kanla ya pinata-ngalanan nan apostol ya panay nan makalamo, haka iutoh nan mamipamwang hên Mangêd ya Habi, ¹⁵haka ya dyanan nan kapangyarihan hên mamaalíh hên nangarawak ya a angkahêlêk ya hinumapat ha tawo. ¹⁶Habaytsi hilay labinlowa ya pinili na hên mag-in apostol na: hi Simon, ya pinata-ngalanan nan Pedro, ¹⁷ya loway anak ni Zebedeo, hi Santiago haka hi Juan. (Pinata-ngalanan na hilan Boanerges, ya labay habiên makhaw ya nakêm la.) ¹⁸Ya kaatag ay hi Andres, hi Felipe, hi Bartolome, hi Mateo, hi Tomas, haka hi Santiago ya anak ni Alfeo, hi Tadeo, hi Simon ya Makabayan, ¹⁹haka hi Judas Iscariote ya nay-upit kan Apo Jesus.

**Ya kapangyarihan ni Apo Jesus ay ubat kan Apo Namalyari, alwan
ubat kan Satanas**

(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

²⁰Hên nuli hilan Apo Jesus, ay nipagtsipon hilay na êt ya kal-atan, kabay a lay na maarap hên mangan hilan Apo Jesus. ²¹Nagilam lan kamag-anak ni Apo Jesus ya panhabiên lan kaatag, ya angkamurit yay na, kabay nammita hilay na ta iuli la ya dayi.

²²Main bayron mánoron Kautuhan ni apo Moises ya nilumohan ya ubat ha Jerusalem. Hinabi la ya hi Apo Jesus ay hinapatan ni Satanas,^d

^d 3:22 Beelzebul ha habin Griego.

ya poon lan nangarawak ya a angkahêlêk. Haka hinabi la êt ya pamaalîh ni Apo Jesus hên nangarawak ya a angkahêlêk ya hinumapat ha tawo, ay ha kapangyarihan ni Satanas. ²³Pinarani na hilay habayto ta hinabi na kanlan paalimbawa, ya wana, “Yarin maipaplag ni Satanas ya sarili na! ²⁴No alimbawa ta mipapatsi ya angkalokopan hên mihay bansa, ay mahira ya habayto. ²⁵Êmbayro êt ya malyari ha mipapamilya ya mipapatsi. ²⁶No mipapatsi hilay angkalokopan ni Satanas, ay mahira ya pamanlokop na.

²⁷“Hi Satanas ay nanad ha mihay makhaw, ya mal-at ya almas, ya ampamantay ha bali na. A makwa, ya hinon atsi kana, no a ya pon hambutên, haka gapohên. Noa, no gapohên ya, ay makwa ya kaganawan ya atsi kana.

²⁸“Pakagilamên yoy habaytsi. Mapatawad hilay mipaghêhê ha nadyag lay kasalanan, haka ha hinabi lan pamaniran kapareho lan tawo, ²⁹noa, ayn hinoman ya mapatawad ha hinabi lan pamaniran Espiritu ni Apo Namalyari. Ta habaytoy kasalanan, ay taganán ayn kapatawaran.”

³⁰Hinabi ni Apo Jesus ya habayto, ta êmên la mamwangan ya ha pangahabi la, ya hiyay hinapatan hên narawak ya a angkahêlêk, ay anhiraên lay Espiritu ni Apo Namalyari ya ampangubatan hên kapangyarihan ni Apo Jesus.

Hilay ampanggilam habi ni Apo Jesus, ay anlugurên na hên nanad ha pamanlugud na ha indo na, haka hilay patêl na
(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

³¹Hên nilumatêng ya indo ni Apo Jesus haka hilay patêl na, ay a hila midani kana gawan ha kal-atan. Kabay impabaêg la ya tana. ³²Main naghabi kana, ya wana, “Atsi di ha ilwangan ya indo mo haka hilay patêl mo. Labay la kan makahabi.” ³³Wani Apo Jesus kana, “Hino ya indo ko, haka hino hilay patêl ko?” ³⁴Hinlêk nay nakaiknon nakapalibot kana, ta wana, “Hilay habaytsi ya indo ko, haka hilay patêl ko. ³⁵Hilay ampanyag kalabayan ni Apo Namalyari, ay yabay ya anlugurên ko hên nanad ha pamanlugud ko ha indo ko, haka hilay patêl ko.”

Ya alimbawa ya tungkol ha bini ya inhabwag
(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

4 ¹Nanoro yay na êt hi Apo Jesus ha laylay Dagat-dagatan hên Galilea. Gawan ha hadyay kal-atan ya ampipagtsipon hên labay manggilam toro na, ay hinumakay ya ha mihay bangka, ta bayro yan nikno hên nanoro kanlan hadyay kal-atan ya atsi ha laylay. ²Ha pamanoro na kanla, ay mal-at ya paalimbawa, ya wana, ³“Pakagilamên yoy habaytsi! Main mihay lalaki ya namihabwag hên bini. ⁴Ha pamihabwag nan bini, ay main bini ya natata ha dann. Habaytoy tinuktuk hên manok. ⁵Ya kaatag ay natata ha mabato. Tampol yan tinumubo, gawan ha mababo ya luta.

⁶Noa, hên nangallo, ay nayanto ya, gawan a nipakalalê ya yamot. ⁷Ya kaatag ay natata ha kadiwian. Tinumubo ya bini, noa, a hinumlay gawan diwi. ⁸Ya kaatag ay natata ha mataba ya luta. Tinumubo ya habaytoy bini haka naubuh hên nanagêy hên main manimagatoh ya lahí, anêmapo, o tatlumpo hên oman.” ⁹Hên nahabi nay na ya habayto ni Apo Jesus, ay wana êt, “Pakaihîpên yoy nagilam yo!”

No pata paalimbawa ya panoro ni Apo Jesus

(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

¹⁰Hên nakabita hilay nay kal-atan, ay main tanan ungnô bayro ya kalamo lan labinloway tagahonol ni Apo Jesus, ya nangotang no hinoy labay habiên hên habaytoy alimbawa. ¹¹Kabay wani Apo Jesus kanla, “Hikaw bat ya makamwang hên inlihim ya tungkol ha pamanlokop ni Apo Namalyari, noa, kanlan kaatag ay anhabiên ko ha alimbawan bêngat. ¹²Ta êmên,

‘Manlêk hila man, ay a la mamwangan ya anhêlkên la.

Manggilam hila man, ay a la maintindihan.

Ta kayno maintindihan la, haka maghêhê hilan dumani kan Apo Namalyari, bayo patawarên hila.’”^e

Impamwang ni Apo Jesus ya labay habiên hên habaytoy alimbawa ya tungkol ha bini ya inhabwag

(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

¹³Bayo wanay na êt kanlan tagahonol na, “Awta a yo angkaintindihan ya alimbawa ya tungkol ha bini ya inhabwag! Ay-êmên yon maintindihan ya kaatag ya alimbawa! ¹⁴Ya ampamihabwag bini, ay ampamibahwag hên habi ni Apo Namalyari. ¹⁵Ya nakêm tawo ay in-alimbawa ha natataan bini. Ya bini ya natata ha dann ay habi ni Apo Namalyari ya nagilam lan tawo, noa, tampol nilumatêng hi Satanas, ta inalíh nay habaytoy habi ha nakêm la. ¹⁶Ya bini ya natata ha kabatoan, ay habi ni Apo Namalyari ya tinanggap lan tawo hên main kahiglaan, ¹⁷noa, a nimana ha nakêm la. Naniwala hila pon, noa, hên nilumatêng ya kairapan o pamairap, ay tampol naalíh ya paniwala la. ¹⁸Ya bini ya natata ha kadiwian ay habi ni Apo Namalyari ya ginilam lan tawo pon, ¹⁹noa, tampol nialíh ha nakêm la, gawan ha kayagahan, pibandian, haka katsighaw hên biyay la. Kabay a nabayo ya biyay la, hên nanad ha a nanagêy ya bini ya inhabwag. ²⁰Ya bini ya inhabwag ha mataba ya luta ay habi ni Apo Namalyari ya ginilam lan tawo, bayo nimana ha nakêm la, ya nanad ha lahí ya naubuh hên nanagêy hên main manimagatoh ya lahí, anêmapo, o tatlumpon oman.”

^e 4:12 Isaias 6:9-10

Ya atáng ay dapat idin ha taganán pamyanan
(*Lucas 8:16-18*)

²¹Wanay na êt ni Apo Jesus, “Ayn mamagkêt hên atáng, bayo halokoban. A etaman idin ya atáng ha hilong pangkatuluyan. Noa, ya atáng ay idin ha mantêg hên pamyanan atáng. ²²Ayn inhimpan ya a miawah. Ayn êt inlihim ya a mamwangan haka mihumbung. ²³Hikaw ya ampanggilam, ay pakaihipên yoy habayto.”

²⁴Inhundo ni Apo Jesus ya panoro na, ya wana, “Pakaihipên yoy angkagilam yo, ta no honolên yoy toro ko, ay taganán maintindihan yo. Ta no ay-êmên ya pamaytakal yon pamanggilam, ay êmbayro êt ya takal hên pamangintindi ya idin kamoyu ni Apo Namalyari. ²⁵No honolên yoy toro ko, ay mapahanan ya pamangintindi yo, noa, no a yon honolên, ay alihên êt kamoyu ya pêpêrad ya naintindihan yo.”

Ya pamanlokop ni Apo Namalyari ay in-alimbawa ni
Apo Jesus ha pamantumubo hên bini ya in-êhad

²⁶Wanay na êt ni Apo Jesus kanla, “Ya pamanlokop ni Apo Namalyari ay maialimbawa ha pamantumubo hên bini ya in-êhad hên mihay lalaki. ²⁷Pinaulayan nan tinumubo, ta inhundo nay pamag-obra na hên allo-allo. Ya pamantumubon habayto, ay a na angkaintindihan no ay-êmên. ²⁸Nag-in malakarayêm ya habayto gawan ha luta, haka tinumubo angga ha nanagêy hên mangataba ya lahi. ²⁹Hên nawtoy na, ay tampol nay nan ginapah gawan nilumatêng ya pamanggapah.”

Ya pamanlokop ni Apo Namalyari, ay in-alimbawa ni Apo Jesus ha
pamtumubo hên mihay nanaway but-o
(*Mateo 13:31-32, 34; Lucas 13:18-19*)

³⁰Amêhên, inhundo ni Apo Jesus ya panoro na, ya wana, “Nanad hino kaya ya pamanlokop ni Apo Namalyari? Hino kaya ya pangialimbawaan ko hên pamanlokop na? ³¹Ya pamanlokop ni Apo Namalyari ay maialimbawa ha pamantumubo hên mihay nanaway but-o ya intanêm. Iibon man ya but-o, ³²ay hinumlay yan nag-in kayo, kabay nipanyag halay ya manok-lalê ha hanga na.”

Paalimbawa ya pamanoro ni Apo Jesus
(*Mateo 13:34*)

³³Mal-at pon ya êmbayroy alimbawa ya intoro ni Apo Jesus kanlan kal-atan ya agyu lan maintindihan. ³⁴Hên nanoro hi Apo Jesus kanlan kal-atan, ay taganán mal-at ya alimbawa ha panoro na. Noa, hên hila-hila tanay labinloway tagahonol na, ay inubuh nan impamulah kanla ya habayto.

Pinatunggên ni Apo Jesus ya hadyay angin
(*Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25*)

³⁵Habaytoy allo, hên yabi yana, ay hinabi ni Apo Jesus ha tagahonol na, “Magbangka kitamo hên lumipay ha dagat-dagatan.” ³⁶Imbalag lay kal-atan ta hinumakay hila ha bangka ya andyanan ni Apo Jesus, ta nag-umpisa hilay nan lumipay. Main êt hên kaatag ya bangka, ya nilumipay. ³⁷Amêhên, nagkamain hên hadyay angin, haka ya bangka la ay angkapnoy nan lanêm. ³⁸Hi Apo Jesus ay nabelêw hên nakaulon ha dapit bulian hên bangka. Pinukaw la ya, ya wanla, “Mánoro! A mo muwang ya ampilêmêh kitamina?” ³⁹Nimata ya, ta pinatunggên nay angin haka hadyay tandulon. Tinunggên etaman ya angin haka hadyay tandulon. ⁴⁰Bayo wana kanlan tagahonol na, “Pata hadyay limo yo! Ayn kaw pon awud hên paniwala kangko!” ⁴¹Na-êngap hila ha hadyay limo la, haka ha pag-êpapah la, ay nihahabi hilan êmên di, “Hino kayay hatsi ya ampamipatunggên hên angin haka tandulon bayo anhumonol hila kana?”

Namaalíh hi Apo Jesus hên nangarawak ya a angkahêlêk, ya hinumapat kanan mihay lalaki ya Geraseno
(*Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39*)

5 ¹Nilumatêng hilan Apo Jesus ha logal lan Geraseno^f ha lipay dagat-dagatan ha êtêb hên probinsyan Galilea. ²Pagtaoy ni Apo Jesus ha bangka, ay tinupa ya hên mihay lalaki ya hinapatan hên nangarawak ya a angkahêlêk ya ubat ha pay-ilbêngan. ³Ampaidi ya tana ha pay-ilbêngan. A la yay na maigapoh, hên taykala man. ⁴Kata-ungno lay nan an-igapoh, noa, panay nan pamboytoên ya taykala ha bitsih haka ha gamêt na. Ayn taganán ampakatgên kana. ⁵Allo-yabin nagkotawan ya ha pay-ilbêngan haka ha kabung-oyan hên ampiangaw-angaw hên anhugatên nay lawini na hên bato.

⁶Hên nahêlêk na ya hi Apo Jesus ha marayo-dayo, nuwayu yan napaidani hên nandoko hên nakadêngdêng ha arapan na. ⁷Nan-angaw ya, ya wana, “Jesus, ya Anak ni Apo Namalyari ya ayn kapantag ha kapangyarihan, awta ampakiêmênan mo ko? Maghumpa ka ha arapan ni Apo Namalyari, ya a mo kon parusaan!” ⁸Hinabi nay habayto gawan ampaalihên ni Apo Jesus ya nangarawak ya a angkahêlêk ya nipanhumapat kana. ⁹Amêhên, kinotang ya ni Apo Jesus, “Hinoy langan mo?” Wanlan hinumapat kana etaman, “Libo-Libo.” Hinabi lay habayto gawan mal-at hilay nangarawak ya a angkahêlêk ya nipanhumapat kana. ¹⁰Habaytoy nipanhumapat ay nakiingalo kan Apo Jesus, ya paan hila dayin ipaplag ha logal ya habayto.

^f 5:1 Gergeseno o Gadareno ha kaatag ya Kahulatan Griego.

¹¹Main kal-atan baboy ya ampipambuk bayro ha talindah hên bungoy ya nahêned ha dagat-dagatan. ¹²Nakiingalo hilay hinumapat hên paulayan hila dayi hên mipanhumapat kanlan baboy. ¹³Pinaulayan na hila etaman ni Apo Jesus. Kabay inumalih hila kanan lalaki ta nipanhumapat hila kanlan baboy. Hilay manga lowan liboy baboy ya hinapatan la, ay nipamwayun palohan ha natalindah ya laylay lanêm hên nilêmêh ha dagat-dagatan.

¹⁴Hilay manayhay hên baboy, ay nipamwayu, ta habaytoy nalyari, ay impamwang la ha kabaryo haka kabalayan la. Hên nagilam lan kaatag ya balita la, ay nilako lan hinlêk ya nalyari. ¹⁵Hên nilumatêng hila kanlan Apo Jesus ay nahêlêk lay lalaki ya inalihan nangarawak ya a angkahêlêk. Nakatakop yay na haka ampikno hên napatêkbêk ya ihip. Naubuh hilan nalimwan ha kapangyarihan ni Apo Jesus. ¹⁶Impamwang lan nakahêlêk no ay-êmên yan namaalíh hên nangarawak ya a angkahêlêk ya hinumapat kanan lalaki, haka ya nalyari kanlan baboy. ¹⁷Hên nagilam lay habayto, ay nakiingalo hila kan Apo Jesus ya mag-alíh ya ha logal la.

¹⁸Hên anhumakay yay na hi Apo Jesus ha bangka, ay nakiingalo ya inalihan nangarawak ya a angkahêlêk hên gêtan ya dayi. ¹⁹A na ya pinaulayan, ta impaorong na ya ni Apo Jesus, ya wana, “Muli kay na ha bali mo ta ipamwang mo ya kangêran ya dinyag kamo hên Panginon, haka no ay-êmên na kan iningalwan.” ²⁰Nammita yay nay lalaki, ha mapoy balayan ha logal na, ya ambaêgên lan Decapolis, ta impamwang nay tungkol ha dinyag kana ni Apo Jesus, kabay naubuh hên nipag-êpapah hilay nakagilam.

**Biniyay ya anak ya babayi ni Jairo haka pinaalíh ya hakit hên babayi
ya labinloway taon nanan ampaghakit
(Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56)**

²¹Amêhên, ha pag-orong lan Apo Jesus hên nagbangkan ubat ha lipay, ay kal-atan ya nanupa kanla ha laylay lanêm. ²²Main dinumani hên nandoko hên nakadêngdêng ha bitsih ni Apo Jesus ya mihay ampamaala ha sinagoga, ya nag langan Jairo. ²³Impapakahabi na kan Apo Jesus, ya kihonol ya kana ha bali na, ta ipalunto nay gamêt na ha anak nay babayi, hên paalihên dayi ya hakit na, ta êmên ya mabiyay ya ampamêrad tanan matsi. ²⁴Kabay nakihonol hilan Apo Jesus kan Jairo. Kal-atan ya nakihonol kanla haka ampi-pipiitan la hi Apo Jesus.

²⁵Kalamo lan hata kal-atan, ya mihay babayi ya labinloway taon nanan ampag-irap ha hakit nan andayaên. ²⁶Naiubuh nay na ya pibandian na ha hino-hino kay na hên ya doktor, haka nairapan ya êt ha pamanambal la hên hakit na, bayo nilumdêg êt ya habayto. ²⁷Hên namwangan na, ya tungkol kan Apo Jesus, ay dinumani ya kana hên ginapa ya takop ni Apo Jesus. ²⁸Dinyag nay habayto ta hinabi na ha sarili na, no magapa

nan bat ya takop ni Apo Jesus, ay maalíh ya hakit na. ²⁹Tambêng etaman tinunggên ya ampantoloy daya na, kabay natanam nay naalíh ya hakit na. ³⁰Tampol nan natanam ni Apo Jesus ya main inalihan hên hakit, gawan ha kapangyarihan na. Namalingay ya, ta wana, “Hinoy nakagapa hên takop ko?” Hên ayn mangamin, ay hinabi lan tagahonol na, ³¹“Panginoon, ampilolopungan la ka, haka la kan ampi-pipiitan hên kal-atan! Pata ampangotang ka no hinoy nakagapa kamo!” ³²Noa, ampakatapolên ni Apo Jesus no hinoy nakagapa kana. ³³Nalimwan ya babayi gawan muwang na ya nalyari kana. Kabay ampamêgpêg yan nandoko hên nakadêngdêng ha arapan ni Apo Jesus, ta inamin na ya hiyay nakagapa kana haka naalíh ya hakit na. ³⁴Wani Apo Jesus kanan babayi, “Inalíh ya hakit mo gawan ha paniwala mo kangko. Muli kay na, hên mapatêkbêk ya ihip ta inalíh ya hakit mo.”

³⁵Kaban ampaghabi ya pon hi Apo Jesus, ay main nilumatêng ya ubat ha bali ni Jairo, ya naghabi, “Natsi ya anak mo. A minan abalaên hi Apo Jesus hên maniraw ha bali.” ³⁶Noa, hên nagilam ni Apo Jesus ya habayto, ay wana kan Jairo, “Paan kan maglungkot. Ihundo moy paniwala mo ya maalíh koy hakit na.” ³⁷Kabay inhundo lay pammita la. Ya pinaulayan nan bêngat ni Apo Jesus hên makilako kanla, ay hi Pedro, hi Santiago haka hi Juan ya kapotoh pohêl ni Santiago. ³⁸Panlumátêng la ha bali lan Jairo, ay nahêlêk ni Apo Jesus ya ampipanangih haka ampipanyêngên ya atsi bayro. ³⁹Kabay hinabi na kanla, “Paan kaw manangih, ta a ya natsi. Nabêlêw yan bêngat.” ⁴⁰Kinailyan la ya hi Apo Jesus, ta muwang la ya pêtêg yay nan natsi. Hên naipaawah na hilay kal-atan ya atsi bayro, ay hinumwên yay na ha pinaypakatuluyan kanan anak, hên kalamoy toa na, haka ya tagahonol na hi Pedro, hi Juan, haka hi Santiago. ⁴¹Tinalan ni Apo Jesus ya gamêt nan anak, ta hinabi na, “Talita kumi,” ya labay habiên, “Anak ko, mimata ka.” ⁴²Tambêng yan nimata ya anak, haka namita-bitá. (Labinloway taon na.) Hadyay pag-êpapah lan atsi bayro. ⁴³Binawal na hila hên ipamwang ha kaatag ya biniyay nay anak. Hinabi na êt ya pakanên la ya.

**A ya pinaniwal-an hi Apo Jesus ha balayan Nazaret,
ya pinanhumlayan na**

(Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

6 ¹Amêhên, nuli ya hi Apo Jesus ha balayan Nazaret, ya pinanhumlayan na. Kalamo na hilay tagahonol na. ²Hên allon pamagsimba, ay hinumwên ya ha sinagoga la, ta nanoro ya. Haka ha pamanoro na, ay nipag-êpapah hilay nakagilam, ya wanla, “Ay-iri nan nakwa ya kamwangan na boy ya kapangyarihan na hên manyag hên kapapaêpapah? ³Daptay hiyay kalpintero ya kabalayan tamo ya anak ni Maria! Yarin alwan hiyay patêl lan Santiago, Jose, Judas, haka hi

Simon! Yarin alwan kabalayan tamo ya patêl nay babayi!” Kabay a la ya tinanggap.

⁴Bayo wani Apo Jesus kanla, “Hilay propeta ni Apo Namalyari, ay anggalangên ha agyan ayri ya logal, noa, a hila ampansinên hên kamaganak la haka kabalayan la.” ⁵Gawan ayn hilan paniwala kana, ay pêrad bat ya inalihan nan hakit. Ayn kaatag ya kapapaêpapah ya dinyag na bayro ha Nazaret. ⁶Nag-êpapah hi Apo Jesus, ta taganán ayn hilan paniwala kana.

Inutuhan na hilan manoro ni Apo Jesus ya labinloway tagahonol na ya binaêg lan apostol

(Mateo 10:5-15; Lucas 9:1-6)

Bayo nanoro ya hi Apo Jesus ha mal-at ya baryo ha namalibot hên Nazaret. ⁷Haka tsinipon na ya labinloway tagahonol na, ta dinyanan na hilan kapangyarihan, hên mamaalíh hên nangarawak ya a angkahêlêk ya hinumapat ha tawo, bayo in-utoh na hila hên manilowa hên manoro. ⁸Bayo hila nammita, ay hinabi na kanla, “Paan kaw mantan hên hinoman ya nanad ha puto, balutan, haka pera. Magtêkên kaw tana. ⁹Mag-apin kaw bitsih, noa, paan kaw mantan hên maihagili yoy takop. ¹⁰Magdahêl kaw ha balin managyat kamoyu, haka bayro kaw tana, hên angga ha a pon nayari ya pamanoro yo, ha logal ya habayto. ¹¹No a la kaw tanggapên, ta a hila mabay manggilam habi yo, ha mihay logal, ay bayo kaw mag-alíh bayro, ay ikampag yoy tuwapok ya atsi ha bitsih yo, ta êmên la mamwangan ya atsi tana kanla no lumatêng kanla ya parusa ni Apo Namalyari.” ¹²Kabay nammita hilay nay labinlowa hên namipamwang ha kal-atan ya dapat lan paghêhêan hên talibatokan ya kasalanan la. ¹³Namaalíh hila hên kal-atan nangarawak ya a angkahêlêk ya hinumapat ha tawo. Pinunihan lan pêrad ya laro ya kal-atan nipaghakit haka namaalíh hilan hakit la.

Ya kamatsan ni Juan Bautista

(Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)

¹⁴Nagilam ni Herodes Antipas ya ampamaala ha probinsyan Galilea ya tungkol ha kapapaêpapah ya andaygên lan Apo Jesus, gawan habaytoy nibahwag. Main ampaghabin ampakadyag yan kapapaêpapah hi Apo Jesus gawan hiya hi Juan Bautista ya nangoman nabiyay. ¹⁵Main kaatag ya ampaghabin kayno hi Apo Jesus ay Propeta Elias, ya nag-orong ha luta. Hilay kaatag êt ay ampaghabi ya hi Apo Jesus ay nanad kanlan kaatag ya propeta, ya māmipamwang hên an-ipaihip kanla ni Apo Namalyari hên haton lagi.

¹⁶Noa, hên nagilam ni Herodes Antipas, ya anhabiên la, ay wana, “Ya ambaêgên lan Jesus, ay taganán hi Juan Bautista ya impapotoh kinay

ulo, ya nabiyay oman, kabay ampakadyag yan kapapaêpapah!”¹⁷ Hinabi nay habayto gawan hên hatô ay hiyay naypadakêp, naypagapoh, haka naypahukul kan Juan, gawan kan Herodias, ya ahawa ni Felipe, ya ali ni Herodes Antipas, ya bat nan pinag-ahawa ni Herodes Antipas.¹⁸ Panay nan an-ungkatên kan Herodes Antipas, ni Juan Bautista, ya wana, “Bawal ha Kautuhan ya pamag-ahawa mo kan Herodias ya ahawan ali mo!”

¹⁹Gawan habayto, ay main yan hakit nakêm hi Herodias kan Juan, haka ipapatsi na ya dayi, noa, ayn yan madyag,²⁰ gawan a na ya ampaulyan ni Herodes Antipas, ta anggalangên na hi Juan, gawan muwang na, ya mahonol hi Juan kan Apo Namalyari, haka ayn hilan mahabi ha biyay na. Labay-labay nan manggilam toro na, angkalipang man ya ihip na.

²¹Mihay allo nakaihip hi Herodias no ay-êmên na yan maipapatsi hi Juan Bautista. Hi Herodes Antipas, ay nagkaluto ha allon pamanêmtêm ha pay-anak kana. Hinagyat na hilay manungkulan na, haka hilay ampamaala ha hundaloh, haka hilay mabandi ha probinsyan Galilea hên magpakahigla hên kalamo na.²² Timmalêk ya anak ni Herodias ha arapan hên kal-atan. Hinumigla hi Herodes Antipas haka hilay hinagyat na, ha pamagtalêk nan dalaga, kabay wani Herodes Antipas kanan dalaga, ya idin na kana ya hinon pakikwaan na kana.²³ Nangako ya êt hên main kalamoy humpa, ya idin na kana ya kapitnan bandi na, no habaytoy labay na.

²⁴Inumawah ya dalaga ta kinotang nay indo na no hinoy pakikwaan na. Wana etaman ni Herodias, “Ya ulo ni Juan Bautista.”²⁵ Tampol yan nag-orong ya dalaga, hên dinumani kan Herodes Antipas, ta pinakikwaan na, ya tampol ipapotoh ya ulo ni Juan Bautista, ta idin kanan dalaga ya habayto, hên nakapalunto ha pinggan.

²⁶Hadyay lungkot ni Herodes Antipas hên pakikwaan kana hên dalaga ya habayto, noa, a na ya matanggian gawan naghumpa ya, haka gawan ha kal-atan.²⁷ Hên habayto êt, ay in-utôh nay mihay hundaloh ha hukulan hên potohên nay ulo ni Juan Bautista. Tampol ya etaman nammita ha hukulan ya habaytoy hundaloh, ta pinotoh nay ulo ni Juan,²⁸ hên indin ha pinggan, haka gintan kanan dalaga. Indin na etaman hên dalaga, ya habayto kan Herodias, ya indo na.

²⁹Hên namwangan lan tagahonol ni Juan ya nalyari kana, ay kingwa la ya bangkay na, haka lay na in-ilbêng.

Liman libo ya pinakan ni Apo Jesus
(*Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14*)

³⁰Amêhên, hên nag-orong hilay nay labinloway tagahonol ni Apo Jesus ya in-utôh nan namitoro, ya ambaêgên la etaman hên apostol, ay ni-tsi-tsipon hila, ta in-ubuh lan in-istorya kana ya dinyag la haka intoro la.

³¹Noa, a la angkadambi ya pangan la, gawan kal-atan ya angkapiuubah

hên anlumatêng kanla. Kabay wani Apo Jesus kanla, “Magpainawa kitamo pon bayro ha logal ya kabalah-balahan.”³² Kabay hila-hila tanay himmakay ha bangka hên naglipay ha logal ya kabalah-balahan.

³³Noa, napansin lan kal-atan ya pamag-alih la, haka ya pagpalakwan la, kabay binitseh lan inunaan hilan Apo Jesus, hên kalamo hilay ubat ha kaganawan balayan ya dinanan la. ³⁴Hên pataoy hilan Apo Jesus ha bangka, ay nahêlêk lay kal-atan, haka naingalwan na hila, gawan nanad hilan tupa ya ayn pastol, kabay mal-at ya intoro na kanla. ³⁵Hên maranin matata ya allo, ay hinabi lan tagahonol na kana, ya wanla, “Ayn bali di, haka maranin matata ya allo. ³⁶Dayi ipalako mo hilay kal-atan ha balang baryo, ya narani di, ta êmên hila makahaliw hên maêkan la.” ³⁷Noa, hinabi na kanla, ya wana, “Hikaw tanay mamakan kanla.” Kabay wanla kana, “Labay mon habiên, hikay ya manaliw hên pamangan lan kal-atan, ya magkaalaga hên upa hên mihay katawo ha waloy buwan!” ³⁸Nangotang hi Apo Jesus, “Ungnoy puto yo? Hêlkên yo.” Hên namwangan lay na, ay hinabi la, “Li-limay puto haka lo-loway kênan lanêm.”

³⁹Bayo in-utoh ni Apo Jesus ha tagahonol na ya paiknoên lay kal-atan hên pusto-pusto. ⁴⁰Kabay nipammikno hilay na hên pusto-pusto ya main mani-magatoh haka main mani-limampo. ⁴¹Dinampot ni Apo Jesus ya limay puto haka loway kênan lanêm. Naningla ya, ta pinahalamatan nay habayto kan Apo Namalyari. Pino-potoh nay na, ta indin na kanlan tagahonol na, ta intayak la kanlan kal-atan. ⁴²Balang miha ya atsi bayro ay nakaêkan angga ha nangabhoy hila. ⁴³Hên tsinipon la ya tagan, ay nakapno hila êt hên labinloway lubon. ⁴⁴Main liman libo ya lalaki ya nangan.[§]

Nammita hi Apo Jesus ha babon lanêm

(Mateo 14:22-33; Juan 6:16-21)

⁴⁵Tampol nan pinahakay ni Apo Jesus ha bangka hilay tagahonol na, hên impauna hên lumipay ha Betsaida, kaban ampauliên na pon ya kal-atan. ⁴⁶Hên nagtsipan ya kanla hi Apo Jesus, ay nilumakat yay nan nanalangin. ⁴⁷Hên yabi yana, kaban ampanalangin yan miha na, ay atsi hilay na ha bonak dagat-dagatan ya tagahonol na. ⁴⁸Nahêlêk na hilay angkairapan hên lumipay, gawan panhalungatên hilan angin. Hên nawatah, ay nilako na hila hên nammita ha babon lanêm, hên makipantag ya dayi kanla, ⁴⁹noa, hên nahêlêk la yay ampita ha babon lanêm, ay nipan-angaw hila, ta êndat la no hiyay mihay kamana. ⁵⁰Naubuh hilan nakahêlêk kana, haka hadyay limo la. Noa, tampol nan hinabi kanla, ya wana, “Paan kaw malimo! Pakhawên yoy nakêm yo!

§ 6:44 Main êt kal-atan ya babayi haka anak ya nangan. Mateo 14:21

Hikoy habaytsi!” ⁵¹Hên nakahakay yay na ha bangka, ay tinunggên ya angin. Hadyay êpapah la kana, ⁵²gawan nahêlêk la man, ya pinalakê nay puto, ay a la pon angkaintindihan ya madyag nay hinoman, ha kapangyarihan ni Apo Namalyari, ta taganán a la makwan ihipên ya nalyari.

**Namaalíh hi Apo Jesus hên kaganawan hakit
lan taga-balayan Genesaret
(Mateo 14:34-36)**

⁵³Pamakalipay lan Apo Jesus, ay impadann lay bangka ha dani hên Genesaret. ⁵⁴Hên nakataoy hilan Apo Jesus, ay tampol la yan nabalayan. ⁵⁵Pinarah lan impamwang ha boon logal ya habayto, ya nilumatêng hilan Apo Jesus. Kabay hinapwat la hila ha angkatuluyan la ya nipaghakit hên gintan kana ay-iri man ya nilako na. ⁵⁶Anto man ya lakwên nay balayan, baryo, o hinon logal ya main bali, ay anggêtan la ha andanan na, ya nipaghakit. Ampakiingalo hila kan Apo Jesus, ya agyan laylayan dayin takop na, ya magapa lan ampaghakit. Haka hilay nakagapa takop na, ay naalihan etaman hakit.

**Ya natotoan la ha ninuno, ay paan itad ha Kautuhan ni Apo Namalyari
(Mateo 15:1-9)**

7 ¹Panga-ubat hên habayto, ay main ungnoy Pariseo haka mánoron Kautuhan ni apo Moises ya ubat ha balayan Jerusalem ya nipandumani kan Apo Jesus. ²Nadambi la ya main tagahonol ni Apo Jesus ya bat hên nangan hên a hinumonol ha natotoan la ha ninuno, no ay-êmên ya pamag-uyah bayo mangan. Kabay êndat lan Pariseo, ya marêmêk hilay tagahonol na, ha hêlêk ni Apo Namalyari, ³ta hilay Pariseo haka hilay kaatag pon ya Israelita, ay a mangan no a hila pon nag-uyah hên nanad ha natotoan la ha ninuno. ⁴Haka a lan bat angkaên ya ubat ha palengke, no a la pon uyahan.^h Mal-at pon ya natotoan la ha ninuno ya anhonolên la ya tungkol ha pamanguyah hên pamminêman, pamyanan lanêm haka kaldero ya dyag ha tangso.

⁵Kabay nangotang hila kan Apo Jesus ya hilay Pariseo, haka mánoron Kautuhan ni apo Moises, ya wanla, “Pata a hila anhumonol ya tagahonol mo ha natotoan tamo ha ninuno tamo, no ay-êmên ya pamag-uyah bayo mangan?” ⁶Wani Apo Jesus, “Pêtêg ya impapêt ni Propeta Isaias ya tungkol kamoyun mapagbabara, ya wana ha Kahulatan ya impahulat ni Apo Namalyari,

^h **7:4** Ha kaatag Kahulatan Griego, ay nakahulat ya “A hila bat ampangan no ubat hila ha palengke, no a hila pon nag-uyah o nagpalyu.” Ta kayno narêmêkan hila ha hêlêk ni Apo Namalyari hên nakapakidani hila ha bawal ha natotoan la ha ninuno.

‘Ya pamagpuri la kangko, ay atsin bat ha bêbêy la, ta ayn ha nakêm la.

7 Ayn kapukat-pukat ya pamagsimba la kangko, ta ya natotoan la ha ninuno, ay an-itoro la hên nanad ha paytoro la hên Kautuhan ko.’ⁱ

8 Angkapaulayan yoy Kautuhan ni Apo Namalyari, ta anhonolên yoy natotoan yo ha ninuno yo.”

9 Bayo wana êt ni Apo Jesus, “Magaling kaw hên itad hên ayn alagá ya utoh ni Apo Namalyari, mahonol yon bat ya natotoan yo ha ninuno! 10 Ta ya impahulat ni Apo Namalyari kan apo Moises, ay êmên di, ‘Galangên moy tatang haka indo mo,’ haka ‘Hinoman ya maniran toa na, ay dapat patsên.’ 11 Noa, an-itoro yo ya malyarin ialay kan Apo Namalyari, ya dapat ihawop ha toa. 12 Ha pamanoro yon habayto, ay an-ibawal yoy pamanawop ha toa, 13 ta antuwarên yoy ninuno yo, hên an-itad yon ayn alagá ya Habi ni Apo Namalyari. Haka kal-atan pon ya êmbahên ya andaygên yo.”

Ya ampakarêmêk ha hêlêk ni Apo Namalyari ay angkaubat ha nakêm
(Mateo 15:10-20)

14 Bayo pinarani ni Apo Jesus ya kal-atan, ta wana kanla, “Manggilam kaw haka pakaintindiên yoy habaytsi. 15 Alwan ya an-ihubo ha bêbêy ya ampakarêmêk hên tawo ha hêlêk ni Apo Namalyari, noa, ya ampakarêmêk, ay ya nangarawak ya habi ya angkaubat ha bêbêy. 16 (Pakaihipên yoy nagilam yo!)”

17 Pamakayari nan naghabi, ay imbalag ni Apo Jesus ya kal-atan, ta hinumwên ya ha lalên bali. Bayo nangotang hilay tagahonol na no hinoy labay habiên hên habaytoy alimbawa. 18 Wana etaman kanla, “Hikaw man, ay a kaw ampakaintindi? Alwan pamangan ya an-ihubo ha bêbêy ya ampakarêmêk hên tawo ha hêlêk ni Apo Namalyari. 19 Ta ya pamangan, ay a ampidann ha nakêm, noa, ha bitoka bayo itaká.” Ha pangahabi ni Apo Jesus hên habayto, ay labay nan habiên ya ayn bawal ya pamangan. 20 Inhundo ni Apo Jesus ya pamaghabi na, ya wana, “Ta ya nangarawak ya habi ya angkaubat ha bêbêy, ay yabay ya ampakarêmêk hên tawo ha hêlêk ni Apo Namalyari. 21 Ta angkaubat ha nakêm ya kaihipan hên manyag karawakan, nanad ha manyag karawakan kalabayan lawini, manakaw, mamatsin kaparehon tawo, 22 makilalaki haka mamabayi, manyag kapanalarêhan, haka kaganawan karawakan nanad ha pamanloko, manyag kagatêan hên ayn pamaggpigil ha sarili, bat maridya, maniran kapareho, mag-in mayabang, haka manyag ayn kapukatan. 23 Kaganawan hên habayto ay angkaubat ha nakêm haka ampakarêmêk ha hêlêk ni Apo Namalyari.”

ⁱ 7:7 Isaias 29:13

Ya paniwala hên mihay babayi ya alwan Israelita
(*Mateo 15:21-28*)

²⁴Immalfh hilan Apo Jesus bayro hên palako ha Tiro ya logal hên alwan Israelita, haka hinumwên hila ha mihay bali bayro. A na labay hên mamwangan hên kaatag ya atsi hila bayro, ta magpainawa hila dayi, noa, napansinan hila. ²⁵Main bayron babayi ya nag anak ya hinapatan narawak ya a angkahêlêk, ya tampol hên nakamwang hên atsi ya bayro, kabay nilumatêng yan nandoko hên nakadêngdêng ha arapan na. ²⁶Habaytoy babayi ay alwan Israelita ta hiyay Griego ya taga-Sirofenicia. Nakiingalo ya kan Apo Jesus ya ipaplag ya hinumapat ha anak nay babayi. ²⁷Wani Apo Jesus kana, “Pakangêrên ko pon hên toroan haka hawpan ya hilay Israelita. Ta habaytoy taganán usto.” ²⁸Noa, hinabi nan babayi, ya wana, “Panginoon, mangêd ya habayto, noa, yarin a minan hawpan ya alwan Israelita no hadyay pamairap ya angkatanam la!” ²⁹Bayo wana kana, “Gawan ha paniwala mo kangko, ay muli kay na, ta naipaplag ya hinumapat ha anak mo.” ³⁰Hên nuli ya habaytoy babayi, ay nalatngan nay anak nay ampamatuloy hên napatêkbêk ha papag gawan naipaplag ya hinumapat kana.

Ya têkkên haka a makayn makahabi, ay pinahabi haka pinagilam ni Apo Jesus

³¹Ha pag-orong lan Apo Jesus hên ubat ha logal Tiro ay nagdann ya ha logal hên Sidon ha palakon Dagat-dagatan hên Galilea ha mapoy balayan ha logal, ya ambaêgên lan Decapolis. ³²Main ungnô bayro ya nantan kan Apo Jesus hên mihay lalaki ya têkkên haka a makayn makahabi. Nakiingalo hila kana ya ipalunto nay gamêt kanan têkkên ta paalihên nay hakit na. ³³Indayo ni Apo Jesus ya lalaki kanlan kal-atan, ta ingkulug nay panoro na ha têkk nan lalaki, pangayari, ay nandula ya ha gamêt na ta impunih na ha dila nan lalaki. ³⁴Naningla hi Apo Jesus ha langit hên nakauyamêh ha panalangin na, bayo wana kanan lalaki, “Effata!” ya labay habiên, “Magloat!” ³⁵Tampol ya etaman nakagilam haka nakapaghabi yay nan mangêd. ³⁶Kata-ungno na hilan binawal ni Apo Jesus ya paan lan ipamwang ya habayto. Noa, lalo lan impamwang. ³⁷Hadyay êpapah la, ya wanla, “Mangêd ya kaganawan andaygên na. Ampagilamên nay têkkên haka ampahabiên nay pipi!”

Apat ya libo ya pinakan ni Apo Jesus
(*Mateo 15:32-39*)

8 ¹Hên habayto, ay naka-tsipon hilay na êt ya kal-atan ya nanggilam hên toro ni Apo Jesus. Hên ayn hilay nan maêkan, ay binaêg ni

J 7:29 Ha pamipaplag ni Apo Jesus ha hinumapat ha anak hên alwan Israelita, ay mamwangan ya anhêlkên ni Apo Namalyari ya laman hên nakêm hên balang miha, ayn kana no hinoy ninuno la.

Apo Jesus ya tagahonol na, ta wana kanla, ²“Kaingalo hilay kal-atan, ta tatloy nay allo la di, haka ayn hilay nan maëkan. ³No pauliën ko hilan angkablay lonoh, ay kayno mawê hila ha dann, ta marayo ya ubatan lan kaatag.” ⁴Wanlan tagahonol na etaman, “Ay-êmên tamo hilan mapakan ya hata kal-atan di ha kabalalah-balahan?” ⁵Kinotang hila ni Apo Jesus, ya wana, “Main kitamo pon hên puto?” Wanla kana, “Main tanan pito.”

⁶Bayo pinaikno na hilay kal-atan, haka na dinampot ya pitoy puto, ta impahalamat na kan Apo Namalyari, bayo pino-potoh nay habayto, ta impatayak na kanlan tagahonol na. ⁷Main hila etaman hên ungnoy nanganaway kênan lanêm ya pinirito. Impahalamat na êt kan Apo Namalyari ya habayto, bayo impatayak na etaman kanlan tagahonol na. ⁸Naubuh hilan nangabhoy ya kal-atan, haka hên tsinipon lay tagan, ay nakapno hila hên pitoy lubon. ⁹Main manga apat ya libo ya nangabhoy. Bayo nagtsipan yay na kanla. ¹⁰Hilan Apo Jesus etaman, ay hinumakay ha bangka hên palako ha logal hên Dalmanuta.

Ampanapol hilay Pariseo hên kapapaëpapah ya ubat ha langit

(Mateo 16:1-4)

¹¹Main ungnoy Pariseo ya nilumatêng, ta pinakihubakan la ya hi Apo Jesus. Sinubuk la yan mamipahlêk yan kapapaëpapah ya ubat ha langit, ta êmên la mamwangan no pêtêg hên atsi kana ya kapangyarihan ni Apo Namalyari. ¹²Nakauyamêh ya hi Apo Jesus, bayo wana, “Hay! Awta ampanapol kaw hên kapapaëpapah! Pakagilamên yo! Taganán ayn ipahlêk kamoyu ya palatandaan ya hikoy in-utoh ni Apo Namalyari!” ¹³Bayo nilakwanan na hilay na, ta himmakay hilay na ha bangka hên palipay hilan Apo Jesus.

In-alimbawa ni Apo Jesus ha pampaalsa, ya panapol lan Pariseo hên kapapaëpapah ya ubat ha langit

(Mateo 16:5-12)

¹⁴Naliwaan lan tagahonol ni Apo Jesus hên mantan puto, kabay mimiha tanay puto ya atsi ha bangka. ¹⁵Bayo binilinan hila ni Apo Jesus ya wana, “Kaillag kaw ha pampaalsa lan Pariseo haka ha pampaalsa ni Herodes Antipas.” ¹⁶Gawan ha hinabi ni Apo Jesus, ay êndat lan tagahonol na no mantêg pampaalsa hên arina ya hinabi na kanla, kabay nihahabi hila, ya wanla, “Hinabi nay habayto gawan a kitamo nakagêtan puto.” ¹⁷Muwang ni Apo Jesus ya ampilahabian la, kabay wana kanla, “Pata an-ikayagah yoy a kaw nakagêtan puto! A kaw pon awud hên ampakaintindi! A yo pon angkakwan ihipên no ay-irin ubat ya kapangyarihan ko! ¹⁸Nanad kaw ayn mata, haka ayn têkk! Naliwaan yoy na lawêh hên pinakan koy liman libo ha li-limay puto! ¹⁹Ungnoy lubon ya napno hên tagan ya tsinipon yo?” Wanla kana, “Labinloway lubon.”

²⁰Wanay na êt ni Apo Jesus, “Haka ungnoy lubon ya napno hên tagan ya tsinipon yo hên pinakan koy apat ya libo ha pi-pitoy puto?” Wanla etaman, “Pitoy lubon.” ²¹Bayo wana kanla, “A kaw pon ampakaintindi?”

Naypamukat hi Apo Jesus hên mihay buwag ha balayan Betsaida

²²Hên nilumatêng hilan Apo Jesus ha balayan Betsaida, ay main ungnoy bayro ya nantan hên mihay lalaki ya buwag, ya pinakiingalo la kan Apo Jesus. ²³Inakay ni Apo Jesus ya buwag hên indayo ha balayan. Bayo nandula ya ha gamêt na, ta impunih na ha mata nan buwag, bayo impalunto nay gamêt na kana, haka kinotang na ya, no ampakahêlêk yay na. ²⁴Wana etaman hên buwag, “Naburarêg pon ya angkahêlêk ko, ya tawoy ampammita, ay nanad kayo.” ²⁵Inapoap nan oman ni Apo Jesus ya mata nan lalaki. Kanan habayto, ay impakamukat nan lalaki ya mata na, haka alway nan naburarêg ya hêlêk na, ta ampakahêlêk yay nan mangêd. ²⁶Bayo nagtsipan hi Apo Jesus kana, ta wana, “Muli kay na, noa, paan kan magdann ha baryo.”

Hinabi ni Pedro ya hi Apo Jesus, ay hiyay Mesias, ya Cristo, ya impangakon Mámiligtas

(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

²⁷Bayo nammita hilan Apo Jesus palako ha balang baryo ya angkasakopan hên balayan Cesarea Filipos. Kaban ampita hila, ay kinotang nay tagahonol na, ya wana, “Hino ko kano?” ²⁸Kabay hinabi la, “Wanlan kaatag ya hika ay hi Juan Bautista. Noa, wanlan kaatag êt ya hika ay hi Propeta Elias. Hilay kaatag êt ay ampaghabin ya nabiyay oman ya miha kanlan unan māmipamwang hên an-ipaihip kanla ni Apo Namalyari.” ²⁹Wana êt kanla ni Apo Jesus, “Kamoyu etaman, hino ko ha ihip yo?” Wani Pedro etaman, “Hika ya Mesias, ya Cristo, ya impangakon Mámiligtas ya pinili ni Apo Namalyari hên mamaala.” ³⁰Noa, impapakabawal na hila hên ipamwang ha hinoman ya hiyay Cristo.

Impamwang ni Apo Jesus ya hiyay patsên

(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

³¹Bayo impamwang ni Apo Jesus kanlan tagahonol na, ya malyari kana lumatêng ya allo, ya wana, “Hiko ya Taga-Langit, ya In-anak Tawo, ay kailangan magdanas hên hadyay pamagdusa. Hikoy araên lan mánoron Kautuhan ni apo Moises. Araên la kon toa ya nag tungkulan ha bansa, haka araên la ko êt hên ampamaala kanlan pari. Ipapatsi la ko, noa, ha ikatlon allo ay biyayên akon oman.” ³²Impapakamulah ni Apo Jesus ya habayto kanla. Kabay indayo yan pêrad ni Pedro ta hinabyanan na ya, gawan êndat nan a patsên ya Mesias, ya Cristo. ³³Noa, immarap hi Apo Jesus ha kaatag ya tagahonol na, bayo hinabyanan na hi Pedro,

ya wana, “Pedro, paan mo kon tuksoên hên nanad ha pamanukso kangko ni Satanas! Ya pan-ihipên mo ay alwan kaihipan ni Apo Namalyari, noa, kaihipan hên tawo!”

³⁴Bayo pinarani nay kal-atan hên kalamoy tagahonol na, ta wana kanla, “Hilay labay hên humonol kangko, ay dapat liwaan ya sarili lan kalabayan haka humonol kangko. Dapat nakal-an hilan magtêêh hên pamairap haka matsi, ya maialimbawa ha pamakay hên nabyat ya koros. ³⁵Hila etaman ya a anhumonol kangko, gawan a la labay hên matsi o mangoman ya pamimiyay la, ay matsi etaman. Noa, hilay matsi gawan ha paniwala la kangko haka ha pamipamwang lan Mangêd ya Habi tungkol kangko, ay dyanan biyay ya ayn angga. ³⁶Mikamihan man kanan mihay tawo ya pibandian di ha luta, ay a na mapakinabangnan ya habayto, no hiya etaman ay mipalako ha kaparusaan ya ayn angga! ³⁷Yarin matanggap ya pibandian na, ta êmên a mipalako ha kaparusaan ya ayn angga ya kaêlwa na! ³⁸Hilay tawo amêhên ay taganán makasalanan, haka tinalibatokan la hi Apo Namalyari. No araên la ko, ya Taga-Langit, ya In-anak Tawo, haka no araên lay toro ko, ay araên ko hila êt ha pag-orong ko di. Ha pag-orong ko, ay atsi kangko ya kapahilêw ya kahampatan ni Apo Namalyari, ya Tatang ko, haka kalamo ko hilay anghel na.”

9 ¹Inhundo ni Apo Jesus ya pamaghabi na kanlan tagahonol na, ya wana, “Pakagilamên yoy habaytsi, ya main ungno di kamoyu ya a matsi angga ha mahêlêk la, ya nilumatêng ya pamanlokop ni Apo Namalyari hên main kapangyarihan.”

Ampihahabi hi Apo Jesus, hi apo Moises, haka hi apo Elias
(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)

²Hên nalabah ya anêm ya allo paubat hên hinabi nay habayto ni Apo Jesus, ay pinaglamo na hi Pedro, hi Juan haka hi Santiago, hên nilumakat ha matag-ay ya tawgtug hên kakapag la. Kaban atsi hila bayro, ay naoman ya itsura ni Apo Jesus. ³Ya takop na ay nag-in bapan putsy ya kapahilêw, ya ayn kapantag ha kaputsian. ⁴Namakonkaynaman ay main loway mampamwang ya an-ipaihip kanla ni Apo Namalyari ya ubat ha langit, ya hi apo Moises haka hi apo Elias ya kalamo ni Apo Jesus hên ampihahabi. ⁵Bayo hinabi ni Pedro, ya wana, “Mánoro, mangêd ya atsi kitamo di. Manyag kay hên tatloy hawong. Miha kamo, miha kan apo Moises, haka miha kan apo Elias.” ⁶Hinabi nay habayto ni Pedro gawan nakatsigag ya haka hilan Juan. ⁷Ampaghabi ya pon hi Pedro hên inupungan hila hên ginêm, haka main hilan nagilam ya habi ya ubat ha ginêm, ya wanan habi, “Hatsi ya anlugurên kon anak. Gilamên yoy anhabiên na.” ⁸Hên tinunggên ya habi, ay nanlêk hilan Pedro ha palibot, noa, mimiha na tana ni Apo Jesus ya angkahêlêk la.

⁹Ha paglohan la hên ubat ha tawgtug, ay impapakabawal ni Apo Jesus hilay habaytoy tatloy tagahonol na hên ipamwang ha hinoman ya nahêlêk la ha tawgtug, angga ha a ya pon matsi haka mabiyay oman, ya hiya, ya Taga-Langit, ya In-anak Tawo. ¹⁰Kabay a la impamwang ya habayto ha hinoman. Pinihabian la no hinoy labay habiên ya mabiyay yan oman. ¹¹Gawan nahêlêk la bayro ha tawgtug hi apo Elias, ay kinotang la ya, ya wanla, “Awta panhabiên lan mánoron Kautuhan ni apo Moises, ya kailangan mag-orong ya pon di ha luta hi apo Elias bayo ya lumatêng ya Mesias, ya Cristo, ya impangakon Mámiligtas ya pinili ni Apo Namalyari hên mamaala?” ¹²Wana etaman ni Apo Jesus, “Taganán nakahulatk ha habi ni Apo Namalyari ya main nanad kan apo Elias ya manlêan hên nakêm ha pamanlumatêng ko. Haka nakahulatl etaman ya hiko, ya Taga-Langit, ya In-anak Tawo, ay araên haka dapat magtêeh hên hadyay pamagdusa. ¹³Noa, anhabiên ko kamoyu, ya nilumatêng yay na ya nanad^m kan apo Elias, haka a la ya nabalayan, ya hiyay habayto ya lumatêng bayo ya lumatêng ya Mesias, ya Cristo, ta dinyag la kana, ya labay la, hên nanad ha impamwang ha Kahulatanⁿ ya tungkol kana.”

Namipaplag hi Apo Jesus hên hinumapat hên ampamatugaw ha mihay anak ya lalaki

(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43a)

¹⁴Hên nakalohan hilay na ha tawgtug, hên marani hilay na ha andyanan lan kaatag ya tagahonol na, ay nahêlêk lay kal-atan ya nakapalibot kanla. Haka napansin la ya main mánoron Kautuhan ni apo Moises ya ampakihubak kanla. ¹⁵Hên nahêlêk lan kal-atan hi Apo Jesus, ay nipag-êpapah hilan nuwayun nanupa kana. ¹⁶Kinotang ni Apo Jesus hilay tagahonol na ya wana, “Hinoy ampihuhubakan yo?”

¹⁷Wanan miha bayro, “Mánoro, gintan ko di kamo ya anak koy lalaki, ya anhapatan hên narawak ya a angkahêlêk, haka a yay na ampakahabi. ¹⁸No andawhongên na yan anhumapat kana, ay an-itumba na ya ha luta, bayo maggalak ya bêbêy na. Ampag-ngê-ngêt ya, haka angkumdêy ya lawini na. Pinakihabi kina ha tagahonol mo ya paalihên lay hinumapat, noa, a la ya agyu hên paalihên.”

¹⁹Kabay wani Apo Jesus, “Hikaw ya angkabiyay amêhên ay ayn paniwala! Aydin angga kataw hên pakilamoan haka pakitagalan?” Bayo wana kanan lalaki, “Gêtan mo di ya anak mo.”

²⁰Gintan lay anak kan Apo Jesus. Hên nahêlêk na hi Apo Jesus, hên hatoy hinumapat kanan anak, ay impatumba nay anak hên imbuwad-buwad hên ampaggalak ya bêbêy. ²¹Kinotang ni Apo Jesus ya toa nan anak, “Nakano yan unan hinapatan?”

^k 9:12 Malakias 4:5, 6 ^l 9:12 Isaias 53:3-12 ^m 9:13 Mateo 17:13 ⁿ 9:13 Malakias 4:5, 6

Wanan toa na, “Paubat hên nanawa ya pon. ²²No andawhongên na ya, ay panay na yan an-itapon ha apoy, o an-ihugno ha lanêm ta patsên na ya dayi. Noa, no main kan madyag, ay ingalwan mo kay dayi, hên paalihên mo ya kana.”

²³Bayo wani Apo Jesus, “Pata nahabi mo, no main akon madyag? Hilay ampaniwala kan Apo Namalyari ay makadyag hên kaganawan!”

²⁴In-ikhaw nan inhabi hên toa nan anak, ya wana, “Ampaniwala ko! Noa, no main pamagkulang ha paniwala ko, ay pahanan mina dayi!”

²⁵Hên nahêlêk ni Apo Jesus ya kal-atan ya anlumatêng, ay namipaplag ya hên hinumapat kanan anak, ya wana, “Hika ya namatêkk haka namaomêl kanan hata anak, ay mag-alîh ka kana, haka paan kay nan humapat kana!”

²⁶Hadyay angaw nan hinumapat kanan anak, intumba nay anak, haka hadyay pamibwad-bwad na kana, bayo inumalih yay na. Haka nanad hên bangkay ya lawini nan anak. Kabay êndat lan kal-atan ya natsi yay na. ²⁷Noa, tinalan ni Apo Jesus ya gamêt na ta impairêng na ya, nirêng ya etaman ya anak.

²⁸Hên nakahowên hilan Apo Jesus ha bali ya ampaidyanan la, ay kinotang la yan tagahonol na no awta a la ya napaalîh ya hinumapat kanan anak. ²⁹Wana etaman ni Apo Jesus, “Ya êmbayroy narawak ya a angkahêlêk, ay a mapaalîh no alwan gawan ha pamanalangin.”

Inoman nan hinabi ni Apo Jesus ya patsên ya

(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43b-45)

³⁰Nag-alîh hilan Apo Jesus bayro, haka nagdann hila ha probinsyan Galilea, ta êmên ayn makamwang no antoy andyanan la, ³¹ta antoroan nay tagahonol na, ya wana, “Hiko ya Taga-Langit, ya In-anak Tawo, ay i-upit ha kapatsi ko. Patsên la ko, noa, ha ikatlon allo, ay mabiyay kon oman.” ³²Noa, a la naintindihan hên tagahonol na ya habaytoy hinabi na. Malimo hila etaman hên mangotáng kana.

No hino ya matag-ay ya tungkulan

(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

³³Hên nilumatêng hilay na ha balayan Capernaum, hên atsi hilay na ha mihay bali, ay kinotang ni Apo Jesus hilay tagahonol na no hino ya pinihubakan la ha dann. ³⁴Noa, ayn kanla ya naghabi, gawan marêng-êy hila ta pinihubakan la no hino kanla ya matag-ay ya tungkulan.

³⁵Nikno hi Apo Jesus, ta binaêg na hilay labinloway tagahonol na hên dumani kana, ta wana kanla, “Hilay labay mag-in matag-ay, ay kailangan magpakaaypa hên maghuyo kanlan ampangailangan hên hawop.”

³⁶Binaêg nay mihay anak ya nanawa hên mirêng ha arapan la ta tinakêh na ya, bayo wana kanlan tagahonol na, ³⁷“Hinoman ya ampaniwala

kangko, ya ampananggap kanlan maaypa ya nakêm nanad hata anak, hên gawan habaytoy paniwala la kangko, ay nanad hiko ya antanggapên la. Hila etaman ya ampananggap kangko, ay antanggapên la hi Apo Namalyari ya namiutoh kangko.”

Hilay a ampanalanghang kantamo, ay ampanawop kantamo
(*Lucas 9:49-50*)

³⁸Wani Juan kan Apo Jesus, “Manoro, nahêlêk naên ya mihay lalaki ya ampananggap hên langan mo ha pamaalîh hên nangarawak ya a angkahêlêk. Binawal naên ya gawan alwa tamo yan kalamo.” ³⁹Noa, wani Apo Jesus kana, “Paan yo yan bawalên, ta ayn manyag hên kapapaêpapah ha langan ko, bayo maghabin halanghang kangko. ⁴⁰Hilay a ampanalanghang kantamo ay ampanawop kantamo. ⁴¹Pakagilamên yo! Hilay mam-i kamoyu hên mihay baso hên lanêm, gawan hikaw ay ambaêgên tagahonol ko, ay taganân tumbahan hila etaman ni Apo Namalyari hên kangêran.”

Ya pangubatan hên pamanyag kasalanan
(*Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2*)

⁴²Inhundo ni Apo Jesus ya pamaghabi na, ya wana, “Hinoman ya pangubatan hên pamanyag kasalanan hên mihay maaypa ya nakêm hên nanad kanan hata nanaway anak ya ampaniwala kangko, ay mangêd pon kana, ya bayo ya mag-in pangubatan hên habayto, ay patsên ya hên êl-an yan mahlay ya bato ha lêÿ na, ta ilêmêh ha malalê ya lanêm. ⁴³No gamêt mo ya anggamiên mon manyag kasalanan, ay mangêd ya potohên mo ya habayto. Ta mangêd pon ya milamo ka ha biyay ya ayn angga ha langit, hên ayn gamêt, kanan mipalako ka ha impiyerno ha apoy ya ayn angga, hên main gamêt. ⁴⁴(Bayro ha apoy ya ayn angga, ay main owêl ya a angkamatsi ya mangna kanlan mipalako bayro.)^o ⁴⁵No bitsih mo ya anggamiên mon manyag kasalanan, ay mangêd ya potohên mo ya habayto. Ta mangêd ya milamo ka ha biyay ya ayn angga ha langit, hên ayn bitsih, kanan mitapon ka ha impiyerno, hên main bitsih. ⁴⁶(Bayro ay main owêl ya a angkamatsi ya mangna kanla.)^p ⁴⁷No mata mo ya anggamiên mon manyag kasalanan, ay kêtêtên mo haka mon itapon. Ta mangêd ya milamo ka ha biyay ya ayn angga ha langit, hên ayn mata, kanan mitapon ka ha impiyerno, hên main mata. ⁴⁸Bayro ha impiyerno ay main owêl ya a angkamatsi ya mangna kanla, haka ya apoy bayro ay a angkparê.

⁴⁹“Ya balang miha ay magdanas hên kairapan, ta êmên mag-in mangêd ya ugali la. Habayto ay nanad ha kêna ya dinyanan ahin, bayo imparann

^o 9:44 Habaytsi ay ayn ha kaatag ya Kahulatan Griego. ^p 9:46 Habaytsi ay ayn ha kaatag ya Kahulatan Griego.

ha apoy. ⁵⁰Mangêd ya ahin. Noa, no naalihan yay nan alat, ay ahinan maiorong ya alat na. Ihipên yoy pamanggamit hên ahin. Dapat panay kaw mag-in nanad ahin ya a naalihan, ta êmên main kapatêkbêkan ya pamilalamo yo.”

Intoro ni Apo Jesus ya tungkol ha pamihiyay hên miahawa
(*Mateo 19:1-12; Lucas 16:18*)

10 ¹Amêhên, ay immalhî hilan Apo Jesus bayro ha probinsyan Galilea, ta nagdann hilay na ha probinsyan Judea, hên nilumipay ha Ilog Jordan. Kal-atan ya nagtsipon hên nagpatoro kana. Tinoroan na hila etaman hên nanad ha panay nan andaygên.

²Main ungnoy Pariseo bayro ya napaidani kan Apo Jesus, ya labay mandakêp kana ha pamaghabi na. Kabay nangotang hila kana, ya wanla, “Malyari ha mihay lalaki hên ihiyay nay ahawa na, hinoman ya pagbad-an?” ³Nangotang hi Apo Jesus, “Hinoy utoh ni apo Moises ya tungkol bayro?” ⁴Wanla etaman, “Pinaulayan ni apo Moises ya lalaki hên mamihiyay hên ahawa la no main hilay nan kahulatan ya an-ihiyay lay ahawa la.” ⁵Wanay na êt ni Apo Jesus, “Gawan ha kakedyan ulo yo, ha a yo labay humonol ha kalabayan ni Apo Namalyari, ay kabay nanulat hi apo Moises hên habaytoy utoh. ⁶Noa, hên haton lagi, hên dinyag ni Apo Namalyari ya luta, ay nanyag yan lalaki, haka nanyag ya êt hên babayi.” ⁷Kabay lakwanan nan lalaki ya toa na, ta milamo hilay nay miahawa. ⁸Hilay miahawa ay mag-in mimiha,^r kabay alwa hilay nan lowa, ta mimiha hila tana. ⁹Ya pinilamo ni Apo Namalyari, ay dapat a pihiyayên.”

¹⁰Hên nilumatêng hilan Apo Jesus ha ampaidyanan la, ay hilay tagahonol na etaman ya nangotang kana, no hinoy labay habiên hên habaytoy hinabi na. ¹¹Kabay hinabi ni Apo Jesus, ya wana, “Ya lalaki ya mamihiyay hên ahawa na, bayo mag-ahawa yan kaatag, ay nanyag kasalanan ha una nan ahawa gawan namabayi ya. ¹²Êmbayro êt ya babayi ya nakihiyay ha ahawa na, bayo makiahawa ha kaatag ya lalaki, ay nanyag kasalanan gawan nakilalaki ya.”

Inhalangin ni Apo Jesus ya nanganaway anak
(*Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17*)

¹³Nanganaway anak man, ay anggêtan kan Apo Jesus, ta ihalangin na hila hên ipalunto nay gamêt na ha ulo la. Hên nahêlêk lan tagahonol ni Apo Jesus ya hata manianak-anak, ay binawal lay ampantan kanla. ¹⁴Noa, hên napansin ni Apo Jesus, ya angkalyari, ay hinuluk nay tagahonol na, ya wana, “Paulayan yo hilay anak hên paidani kangko. Paan yo hilan bawalên. Ta hilay maaypa ya nakêm ya nanad kanla, ay

¶ 10:6 Genesis 1:27 ¶ 10:8 Genesis 2:24

hila ya ilamo ha pamanlokop ni Apo Namalyari. ¹⁵Pakagilamên yoy hatsi. Hilay a manoto ha paniwala lan nanaway anak ha pagpalokop la kan Apo Namalyari, ay a makapakilamo ha pamanlokop na.” ¹⁶Tinakêh nay manianak-anak, bayo impalunto nay gamêt na ha ulo la, ta inhalangin na hila.

Ya mihay mabandi, ya Israelita, ya nangotang no hino ya dapat nan daygên ta êmên ya madyanan biyay ya ayn angga
(*Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30*)

¹⁷Hên paalfh hilan Apo Jesus, ay main mihay lalaki ya nuwayun dinumani hên nandoko ha arapan na hên nangotang, “Mangêd ya Mánoro, hino ya dapat kon daygên, ta êmên ako madyanan hên biyay ya ayn angga?” ¹⁸Wani Apo Jesus kana, “Pata binaêg mo kon mangêd? Hi Apo Namalyarin bêngat ya mangêd. ¹⁹Muwang moy Kautuhan ni Apo Namalyari, ‘Paan mamatsin kaparehon tawo. Paan mamabayi. Paan makilalaki. Paan manakaw. Paan manistigos ha alwan pêtêg. Paan manloko. Galangên moy toa mo.’ ” ²⁰Bayo wanan lalaki, “Mánoro, anhonolên kina ya habayto ngan, paubat hên nanawa ko pon.” ²¹Hên nagilam ni Apo Jesus ya hinabi na, ay hinlêk na ya lalaki hên main pamanlugud, ta wana, “Miha pon ya kailangan mon daygên. Iubuh mon ihaliw ya pibandian mo, bayo idin moy habaytoy naablian kanlan mangairap, ta madyanan kan mantêg hên pibandian ha langit. Pangayari mon madyag ya habayto, ay mag-orong ka di, ta humonol ka kangko.” ²²Noa, hên nagilam nay hinabi ni Apo Jesus, ay ayn yay nan higla haka nammita ya hên ampaglungkot, ta miha yay mabandi.

²³Hinlêk ni Apo Jesus hilay tagahonol na, bayo wana kanla, “Alwan nataluh hên makapakilamo ha pamanlokop ni Apo Namalyari ya hilay mabandi!” ²⁴Angkalipang ya ihip lan tagahonol na ha hinabi na. Noa, inoman nan hinabi ni Apo Jesus, “Hikaw ya nanad anak ko, alwan nataluh hên makapakilamo ha pamanlokop ni Apo Namalyari! ²⁵Nataluh hên magdann ha lubot karayêm ya mihay kamelyo, kanan makapakilamo ha pamanlokop ni Apo Namalyari ya mihay mabandi.” ²⁶Angkalipang ya ihip lan tagahonol na ha hinabi na, kabay nipakotang hila, “Hino awud ya miligtas, hên makapakilamo ha pamanlokop ni Apo Namalyari?” ²⁷Pinakahêlêk hila ni Apo Jesus, bayo wana, “Ya a madyag hên tawo, ay madyag ni Apo Namalyari.”

²⁸Amêhên, wani Pedro, “Ay-êmên kay, ya tagahonol mo? Imbalag naên ya kaganawan, ta êmên kay humonol kamo.” ²⁹Wana etaman ni Apo Jesus, “Hilay nangibalag bali la, kapotoh pohêl la, toa la, anak la, haka luta la, gawan ha pamanhumonol la kangko, hên maypamwang hên Mangangêd ya Habi ya tungkol ha kaligtasan, ³⁰ay matumbahan hên katamagato hakan imbalag la. Kaban atsi hila pon di ha luta, ay

matumbahan hilan bali, kapotoh pohêl, indo, anak haka luta. Pairapan hilan kaatag, noa, lano, ay madyanan hila hên biyay ya ayn angga. ³¹Noa, mal-at kanlan matag-ay ya tungkulan ha hêlêk hên kapareho la, ay alwan matag-ay ha hêlêk ni Apo Namalyari, haka mal-at kanlan maaypa ya tungkulan ha hêlêk hên kapareho la, ay matag-ay ha hêlêk ni Apo Namalyari.”

Ikatlon pangungkat ni Apo Jesus, ya patsên ya
(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)

³²Hên atsi hila ha dann, hilan Apo Jesus, hên palako ha balayan Jerusalem, ay angkauna hi Apo Jesus ha pammita la. Ampag-êpapah hilay tagahonol na, haka hilay kaatag ya ampakihonol kanla, ay angkalimwan, gawan muwang lay main labay mamatsi kan Apo Jesus bayro ha Jerusalem. Amêhên, impapawa nay labinloway tagahonol na, ta impamwang na kanlan bêngat ya malyari kana, ³³ya wana, “Pakagilamên yo! Anlumakat kitamo ha Jerusalem ta hiko, ya Taga-Langit, ya In-anak Tawo ay i-upit bayro ha gamêt lan mánoron Kautuhan ni apo Moises, haka kanlan ampamaala kanlan pari. Habiên lan habayto ya hikoy dapat patsên, bayo idin la ko kanlan alwan Israelita. ³⁴Musmusên, dul-an, haka pagpapatokên la ko, bayo patsên la ko. Noa, ha ikatlon allo, ay mabiyay kon oman!”

Labay ni Santiago haka ni Juan, ya lowa kanlan tagahonol ni Apo
Jesus, ya paiknoên hila ha dani na
(Mateo 20:20-28)

³⁵Dinumani hên nangotang kan Apo Jesus ya loway anak ni Zebedeo, ya hi Santiago haka hi Juan, ya wanla, “Manoro, main kay dayin pakihabi kamo.” ³⁶Wani Apo Jesus etaman, “Hinoy labay yo kangko?” ³⁷Wanla etaman kana, “Labay naên, ya lano ha pamanlokop mo, ay paiknoên mo kay ha dani mo, ya miha ha dapit panabtab, haka miha êt ha dapit uki.” ³⁸Wani Apo Jesus kanla, “A yo angkaintindihan ya pamagdusa ya maranasan yo, no mahonol ya kalabayan yo. Matêêh yoy pamagdusa ya danasên ko? Taganán nakal-an kaw hên matsi hên nanad kangko?” ³⁹Wanla etaman kana, “Awo. Nakal-an kay.” Kabay wani Apo Jesus kanla, “Madanasan yoy pamagdusa ya danasên ko, haka matsi kaw hên nanad kangko. ⁴⁰Noa, ayn akon karapatan hên maghabi no hinoy mikno ha dani ko, ta tinalagá nay na ni Apo Namalyari no hinoy mikno ha dani ko.”

⁴¹Hên nagilam lan mapoy kaatag ya tagahonol na, ya labay ni Santiago haka ni Juan, ay hinumuluk hila. ⁴²Kabay pinarani na hila ni Apo Jesus, ta wana kanla, “Muwang yo ya hilay manungkulan lan a ampagpalokop kan Apo Namalyari, ay andaygên lan ipoh ya angkalokopan la, haka

an-iatay la hilan manyag kalabayan la. ⁴³Noa, dapat alwan êmbayro ya daygên yo. No labay yon mag-in matag-ay ya tungkulan, ay dapat yon huyuên ya kapareho yon tawo. ⁴⁴Ya labay mag-in pinakamatag-ay ya tungkulan, ay dapat mag-in nanad ipoh hên kalamo na. ⁴⁵Ta hiko man ya Taga-Langit, ya In-anak Tawo, ay atsi bayri amêhên ha luta, alwan para paghuyuan, noa, para maghuyo angga ha idin koy biyay ko, ha pangakbus hên kal-atan.”

Namamukat hi Apo Jesus hên mihay buwag ya hi Bartimeo

(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

⁴⁶Amêhên, nilumatêng hilan Apo Jesus ha balayan Jerico. Hên paalîh hila bayro ha balayan, hên kalamo hilay kal-atan, ay main buwag ya ampikno ha danin dann, ya ampakikwan pera. Ya langan na ay Bartimeo, ya anak ni Timeo. ⁴⁷Hên nagilam nay ampanlibah hi Apo Jesus ya taga-balayan Nazaret, ay nan-angaw ya, ya wana, “Apo Jesus, ya kaapo-apoan ni Arin David, ingalwan mo ko dayi!” ⁴⁸Binawal yan maglabak hên hatoy kal-atan ya ampakihonol kan Apo Jesus, noa, impakakhaw nan in-angaw, “Kaapo-apoan ni Arin David, ingalwan mo ko dayi!” ⁴⁹Hên nagilam ni Apo Jesus ya angaw na, tinunggên ya, ta main yan in-utoh, hên akayên lay buwag hên ilako kana. Hinabi la kanan buwag, “Pakhawên moy nakêm mo! Mirêng ka ta impaakay na ka kana.” ⁵⁰Tampol yan nirêng. Imbalag nay pangkêbêl na, ta nagpaakay ya ha dani ni Apo Jesus. ⁵¹Nangotang hi Apo Jesus kana, “Hinoy labay mon daygên ko kamo?” Amêhên, wanan buwag, “Panginoon, labay ko dayin makahêlêk.” ⁵²Kabay hinabi ni Apo Jesus kana, “Makahêlêk ka, gawan ha paniwala mo kangko. Malyari kay nan mita.” Tambêng ya etaman nakahêlêk, kabay nakihonol ya na kan Apo Jesus.

Mal-at ya ampagpuri kan Apo Jesus hên ampandaraho yay na ha balayan Jerusalem

(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

11 ¹Nahên narani hilan Apo Jesus ha Jerusalem, ha talindah hên Tawgtug Olibo, hên angkadungawan lay balayan Betfage, haka baryon Betania, ay impauna ni Apo Jesus ya lowa kanlan tagahonol na, ²ta wana kanla, “Muna kaw ha balayan ha unaan tamo. Panhumwên yo ha balayan, ay tampol yon mahêlêk ya mihay biseron asno, ya nakah-êl, ya a pon nahakyan. Okalên yoy habayto, ta gêtan yo di. ³No main mangotáng kamoyu no awta an-okalên yoy habayto, ay habiên yo, ‘Kailangan yan Panginoon haka tampol nan ipaorong di.’” ⁴Kabay nammita hilay nay loway in-utoh na. Haka natapol la etaman ya biseron asno ya nakah-êl ha mihay ilwangan ha danin dann. Kaban an-okalên la ya, ⁵ay main ungnoy nangotang, “Pata an-okalên yoy habain ya

bisero?”⁶ Impamwang la ya hinabi ni Apo Jesus kanla. Kabay pinaulayan hila etaman. ⁷In-akay lay nay bisero kan Apo Jesus, haka la inamakan pangkêbêl la, bayo himmakay hi Apo Jesus. ⁸Inhundo lan Apo Jesus ya pammita lan palakon Jerusalem. Ha pandanan lan Apo Jesus, ay namiamak hilay atsi bayro hên pangkêbêl la o bulong, gawan ha panggalang la kana. ⁹Hilay atsi ha unaan ni Apo Jesus haka hilay anhumonol kana ay nipan-angaw, “Hosanna! Iningalwan ya habaytsi ya in-utoh ni Apo Namalyari! ¹⁰Iningalwan ya anlumatêng ya pamamaala nan kaapo-apoan ni Arin David! Hosanna! Puriên hi Apo Namalyari!”

¹¹Hên nilumatêng hilan Apo Jesus ha Jerusalem, ay nagpakha ya ha Templo. Inubuh nan hinlêk ya angkalyari bayro. Gawan anyumabi yana, ay immawah ya ta nag-orong ya ha baryon Betania, hên kalamo nay labinloway tagahonol na.

Inhumpa ni Apo Jesus ya mihay poon igos

(Mateo 21:18-19)

¹²Pangamaranon hên mag-orong hilan Apo Jesus ha balayan Jerusalem hên ubat ha Betania, ay nilonoh hi Apo Jesus. ¹³Hên naipatanêh nay mihay poon igos ya nagbulong, ay dinanian nan hinlêk no main tagêy. Noa, bulong bêngat ya natalngan na gawan alwa pon panaon tagêy. ¹⁴Kabay wana kanan kayo, “Angga-angga, ay a kay na managêy oman!” Nagilam lan tagahonol na ya hinabi na.

Namitaboy hi Apo Jesus hên ampipagtinda ha Templo

(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹⁵Hên nilumatêng hilan Apo Jesus ha Jerusalem, ay nagpakha ya ha Templo. Intaboy na hilay ampipagtinda haka ampipanalih bayro. In-iitwag nay lamisaan lan mãmihagili hên pera, haka in-iitwag na êt ya iknoan lan mãmihalih hên pati-pati ya gamitên ha átang. ¹⁶Binawal na hilay ampangalga, hên magdann bayro ha Templo. ¹⁷Haka na hila tinoroan ya kal-atan, ya wana kanla, “Nakahulat ha habi ni Apo Namalyari, ya wanan hulat, ‘Ya bali ko, ay ambaêgên balin panalanginan para ha balang bansa.’^s Noa, dinyag yo yan logal^t ya panlokoan yon kapareho yo!”

¹⁸Hên nagilam lan mánoron Kautuhan ni apo Moises, haka hilay ampamaala kanlan pari, ya tungkol ha hinabi haka dinyag ni Apo Jesus, ay pinihabian la no hinoy maibara la kana, ta êmên la ya mapatsi. Angkalimo hila kana, gawan ha kal-atan ya ampag-êpapah ha pamanoro na. ¹⁹Hên anyumabi yana, ay nag-alíh hilan Apo Jesus bayro ha balayan Jerusalem.

^s 11:17 Isaias 56:7 ^t 11:17 Jeremias 7:11

Ya toro ya makwa ha nayangoy kayon igos ya inhumpa
(*Mateo 21:20-22*)

²⁰Pangamaranon, hên nagdann hilan Apo Jesus bayro ha inhumpay poon kayon igos, ay nayangoy na ya habayto. ²¹Napanêmtêman ni Pedro ya inhumpa ya kayo, kabay wana, “Manoro, hêlkên mo! Nayangoy nay inhumpa moy kayo!” ²²Wani Apo Jesus, “Maniwala kaw kan Apo Namalyari. ²³Pakagilamên yo, no main mamiutoh kanan hata tawgtug hên mitapon ya ha dagat, no ampaniwala ya, hên ayn pamikakono, ay itapon nay na ni Apo Namalyari ha dagat. ²⁴Kabay, pakagilamên yo, no ampaniwala kaw, ay matanggap yoy hinoman ya pakikwaan yo ha panalangin. ²⁵Haka bayo kaw manalangin, ay patawarên yo pon hilay nakadyag kasalanan kamoyu, ta êmên na kaw etaman patawarên ni Apo Namalyari, ya Tatang tamo ha langit. ²⁶Noa, ta no a yon patawarên ya nakadyag kasalanan kamoyu, ay a na kaw patawarên ni Apo Namalyari, ya Tatang tamo ha langit.”

No antoy ubatan hên tungkulan ni Apo Jesus
(*Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8*)

²⁷Hên atsi hilay nan oman ha Jerusalem hilan Apo Jesus, hên ampibita-bita ya ha Templo, ay dinumani kana hilay mánoron Kautuhan ni apo Moises, hilay toa ya nag tungkulan ha bansa, haka hilay ampamaala kanlan pari. ²⁸Hinabi la kana, “Habiên mo kannaên no hinoy tungkulan mo hên manyag hên pandaygên mo. Habiên mo êt no hinoy nam-i kamo hên habain ya tungkulan.” ²⁹Kabay wani Apo Jesus, “Main ako pon hên kotangên kamoyu. No pakibatan yo ko, ay habiên ko kamoyu no hinoy nam-i kangko hên tungkulan hên manyag hên pandaygên ko. ³⁰Hinoy nam-i hên tungkulan kan Juan Bautista hên mamawtismo? Hi Apo Namalyari o tawo?” ³¹Kabay pinihahabian la, ya wanla, “Hinoy habiên tamo? No habiên tamo ya ‘Ubat kan Apo Namalyari ya tungkulan ni Juan Bautista,’ ay habiên na bayto, ‘Pata a yo yan pinaniwal-an?’ ³²Noa, no habiên tamo ya ‘Ubat ha tawo,’ ay hino kaya ya daygên lan kal-atan kantamo, ta ha ihip la, hi Juan ay mihay propeta ni Apo Namalyari.” ³³Kabay hinabi la kan Apo Jesus, ya wanla, “A naên muwang no antoy ubatan tungkulan ni Juan Bautista.” Bayo wani Apo Jesus, “No êmbayro awud, ay a ko etaman habiên kamoyu no antoy ubatan tungkulan ko.”

In-alimbawa ni Apo Jesus ya sarili na ha anak ya anlugurên ya pinatsi,
haka ha bato ya intapon
(*Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19*)

12 ¹Amêhên, nangalimbawa yay na êt hi Apo Jesus, ya wana kanlan ampanggilam, “Minghan main lalaki ya nag luta ya tinamnan

nan ubas. Bayo binakoran nay habayto. Nangali yan pangiuaban hên ubas, haka ya êt namairêng hên tawer ya pagbantayan. Impatsiwala na ha kaatag ya ubasan na, ta maglaêh ya ha kaatag ya bansa. ²Hên pamutsi hên habaytoy ubas, ay in-utoh nay mihay ipoh na, hên kowên ya atag na kanlan paypaniwal-an ubasan na. ³Noa, dinakêp haka tinumbuk lay ipoh na, bayo impaorong la ya, hên ayn anggêtan. ⁴Kabay in-utoh nay na êt ya kaatag ya ipoh na, noa, pinatok lay ulo na, impakarêng-êy la ya, bayo impaorong la ya hên ayn anggêtan. ⁵Nahên in-utoh nay na êt ya ikatlon ipoh na, ay pinatsi la ya. Mal-at êt ya ipoh ya in-utoh na. Ya kaatag kanla ay tinumbuk la, haka ya kaatag, ay pinatsi la. ⁶Hên ayn yay nan ipoh ya maiutoh, ya nag ubasan, ay in-utoh nay anlugurên nan anak nay lalaki, ta wana, ‘Siguradon igalang lay anak ko.’ ⁷Noa, hên nahêlêk lan paypaniwal-an ubasan ya anak nan nag ubasan, ay nihahabi hila, ya wanla, ‘Hatsi ya paypamanaan na hên ubasan. Patsên tamo ya, ta êmên mapagbandi tamo ya hata ubasan na.’ ⁸Kabay dinakêp la ya, haka pinatsi, bayo inhamwag lay bangkay na ha luwal hên ubasan.”

⁹Amêhên, kinotang ni Apo Jesus, hilay ampamaala ha Templo, ya wana, “Hino kaya ya daygên hên nag ubasan kanlan paypaniwal-an nan ubasan? Siguradon lakwên nay paypaniwal-an nan ubasan, ta patsên na hila, bayo ipatsiwala nay ubasan na ha kaatag.” ¹⁰Wana êt ni Apo Jesus kanlan ampamaala ha Templo, “Yarin a yo êt nabaha ya habaytsi ya nakahulat ha Kahulatan ya impahulat ni Apo Namalyari?

‘Ya bato ya intapon lan manyag bali,
ay nag-in pinakamaalagây bato
ta êmên mag-in napah-êy ya bali.

¹¹Dinyag ni Apo Namalyari ya habayto ya kapapaêpapah.’”^u

¹²Naintindihan lan ampamaala ha Templo, ya hilay in-alimbawa di ha manyag bali, haka ha nangarawak ya paypaniwal-an ubasan, kabay labay la yan dakpên, noa, malimo hila ha kal-atan. Kabay nammita hilay na.

Ya pamayad hên buwih

(Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26)

¹³Bayo namiutoh hilan ungnoy Pariseo haka ungnoy kagampi ni Herodes Antipas, ya waringan main hilan labay mamwangan kan Apo Jesus. Noa, labay la yan madakêp ha pamaghabi na. ¹⁴Hên nilumatêng hila kan Apo Jesus, ay hinabi la, “Mánoro, muwang naên ya kaptêgan ya panhabiên mo haka panoro mo. An-itoro moy kalabayan ni Apo Namalyari, ha hinoman ya ampanggiham, gawan alwa kan mapamili, ta pantag ya panlêk mo ha balang miha. Kabay main kay hên labay mamwangan kamo. Ayon ha Kautuhan ni apo Moises, ay malyarin mam-in buwih kanan Emperador o ahê?” ¹⁵Noa,

^u 12:11 Awit 118:22-23

muwang ni Apo Jesus ya pagbabara la, kabay hinabi na kanla, ya wana, “Pata labay yo kon dakpên ha pamaghabi ko! Ipahlêk yo kangko ya mihay sintimos hên pilak.” ¹⁶Namiawah hilan habayto, bayo kinotang na hila. “Hinoy nag lupa hên angkakit yo bahên? Hinoy nag langan ya nakahulat bahên?” Hinabi la etaman, “Kanan Emperador.” ¹⁷Kabay wani Apo Jesus, “No êmbayro awud, ay idin yo kanan Emperador ya kana, haka idin yo kan Apo Namalyari ya kan Apo Namalyari.” Hên nagilam lay hinabi na, ay nag-êpapah hila.

Ya kotang ya tungkol ha pangabiyay oman

(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

¹⁸Amêhên, ay main ungnô ha mihay pangkat lan Israelita ya ambaêgên Saduseo ya dinumani kan Apo Jesus. Hilay Saduseo ay a ampaniwala ha pangabiyay oman. Haka hinabi la kan Apo Jesus, ya wanla, ¹⁹“Mánoro, nanulat ya hi apo Moises ha Kautuhan hên para kantamo, ya wanan hulat, ‘No main mitaahawa, ta natsi ya lalaki hên a hila nagkaanak, ay dapat ya kahonol nan natsi, ay ipaahawa kanan bawo. No magkaanak hila, ay habaytoy anak, ay itad anak na hên natsi.’” ²⁰Minghan, ay main pitoy mikakahonol ya lalaki. Nakapag-ahawa ya punganay, noa, natsi ya hên a nagkaanak. ²¹Bayo pinag-ahawa nan humonol ha punganay ya hata bawo, noa, natsi ya etaman ya humonol ha punganay hên a nagkaanak. Êmbayro êt ya nalyari ha ikatlon kahonol. ²²Balang miha kanlan pitoy mikakahonol ay nakapag-ahawa hên hata babayi, noa, naubuh hilan natsi hên a nagkaanak. Bayo natsi ya êt ya hata bawo. ²³Amêhên, ha allon pangoman mabiyay, hinoy nay taganán mag-in ahawa nan hata babayi, ta balang miha kanlan habaytoy pitoy mikakahonol ay nag-in ahawa na?”

²⁴Kabay wani Apo Jesus kanlan Saduseo, “Mali ya paniwala yo, ya a biyayên oman ya natsi, gawan a yo angkaintindihan ya Kahulatan ya impahulat ni Apo Namalyari haka a yo angkaintindihan ya kapangyarihan na!” ²⁵Ha pangoman biyayên hilay natsi, ay ayn nanan pamag-ahawa, ta manoto hila kanlan anghel ha langit ya a ampag-ahawa. ²⁶Ya hulat man ni apo Moises ay ampamaptêg ya biyayên oman hilay natsi, ta bayro ha hulat na, ya tungkol ha maaypa ya kayoy andungkêt, mabáha tamo ya hinabi ni Apo Namalyari, ‘Hikoy Diyos ni Abraham, Diyos ni Isaac, haka Diyos ni Jacob.’” ²⁷Habaytoy labay habiên ya hiyay Diyos lan angkabiyay, ta balang miha ya natsi, ay angkabiyay ha hêlêk na. Mali ya paniwala yo, ya a biyayên oman ya natsi.”

Ya pinakamaalagá ya utoh ni Apo Namalyari

(Mateo 22:34-40; Lucas 10:25-28)

²⁸Main mánoron Kautuhan ni apo Moises ya nakagilam hên pamakipagpalinawan la. Hên napansin na, ya mangêd awud, ya hinabi ni

v 12:26 Exodo 3:6

Apo Jesus, ay nangotang ya, “Mánoro, hinoy pinakamaalagá ha utoh ni Apo Namalyari?” ²⁹Hinabi ni Apo Jesus, “Ya pinakamaalagáy utoh ni Apo Namalyari, ay ‘Manggilam kaw ya Israelita. Mimihay Panginoon tamo, yabay ya hi Apo Namalyari, ayn nanan kaatag. ³⁰Lugurên mo hi Apo Namalyari, ya Panginoon hên boon nakêm, boon ihip, haka boon hêkaw.’ ³¹Ya ikalwa ay, ‘Lugurên moy kapareho mo hên nanad pamanlugud mo ha lawini mo.’ Ayn kaatag ya utoh ya maalagá kanlan habaytoy lowa.” ³²Wanan mánoron Kautuhan ni apo Moises, “Taganán pêtêg ya hinabi mo ya mimihay Panginoon tamo, yabay ya hi Apo Namalyari, ayn nanan kaatag. ³³Haka muwang ko ya maalagá ya lugurên tamo ya hên boon nakêm, boon ihip, haka boon hêkaw. Dapat tamo etaman hên lugurên ya kapareho tamo hên nanad ha pamanlugud tamo ha lawini tamo. Maalagá ya habayto kanan hinon imparaya o in-átang kana.” ³⁴Nadambi ni Apo Jesus ya main kagalingan ya hinabi nan mánoron Kautuhan ni apo Moises, kabay wana kana, “Marani ka ha pamanlokop ni Apo Namalyari, ta pêrad tana ay palokop ka kana.” Marêng-êy hilay na hên mangotáng pon kan Apo Jesus, hilay labay hên mandakêp kana ha pamaghabi na.

Hi Cristo, ya Mesias, ay alwan bêngat kaapo-apoan ni Arin David, noa, hiyay Panginoon ni Arin David etaman
(*Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44*)

³⁵Kaban ampanoro ya hi Apo Jesus ha Templo, ay nangotang ya, “Ay-êmên lan mahabi lan mánoron Kautuhan, ya Mesias, ya Cristo, ya impangakon Mámiligtas ya pinili ni Apo Namalyari hên mamaala ay kaapo-apoan bat ni Arin David? ³⁶Mismon hi Arin David, ya ninuno tamo, ay namihulat ha Kahulatan ha kapangyarihan nan Espiritu ni Apo Namalyari, hên tungkol ha Mesias, ya Cristo, ya wana,

‘Hinabi ni Apo Namalyari ha Panginoon ko,

‘Mikno ka ha dapit panabtab ko hên mamaala hên kalamo ko, angga ha mahambut ko hilay kapatsi mo,

ta idin ko hila ha aypan kapangyarihan mo.’ ”^w

³⁷Wana êt ni Apo Jesus, “Hên hato, ay hi Arin David ya namaêg hên ‘Panginoon ko’ ha Mesias, ya Cristo, ya impangakon Mámiligtas ya pinili ni Apo Namalyari hên mamaala. Kabay muwang tamo, ya hiyay Panginoon haka kaapo-apoan ni Arin David.” Hadyay kahiglaan lan kal-atan hên manggilam hên toro na.

Kaillag ha toro lan mánoron Kautuhan ni apo Moises
(*Mateo 23:1-36; Lucas 20:45-47*)

³⁸Inhundo ni Apo Jesus ya panoro na, ya wana, “Kaillag kaw ha toro lan mánoron Kautuhan ni apo Moises. Labay-labay la hên mibita-bita

^w 12:36 Awit 110:1

hên nakatakop hên makarang ya takop, ta êmên ipamwang ya matag-ay ya tungkulan la. Labay la êt hên galangên, haka dayêwên hila hên kal-atan ha balayan. ³⁹Ya kaatag pon ya andaygên la ta êmên ipamwang ya matag-ay ya tungkulan la, ay ampiliên lay pinakamangêd ya iknoan ha sinagoga haka ha kaluto. ⁴⁰Anlokoên la êt ya bawo ya babayi, ta êmên la makwa ya pibandian la, bayo magma-mangêd hilan ikarang ya panalangin la ha arapan hên kal-atan. Kabay hadyay pamarusa kanla lano.”

Ya alay hên mihay bawo ya babayi

(Lucas 21:1-4)

⁴¹Kaban atsi ya pon ha Templo hi Apo Jesus, hên ampikno ha êtêb hên pamyanan alay, ay anhêlkên nay kal-atan ya ampam-in alay la ha pamyanan alay. Mal-at ya mabandi ya nam-in kal-atan bandi. ⁴²Noa, ya mihay bawo ya babayi, ya mairap, ay nam-in lo-loway sintimos ha pamyanan alay. ⁴³Kabay wani Apo Jesus kanlan tagahonol na, “Pakagilamên yo, hata bawo ay nam-in mal-at kanan indin lan kal-atan mabandi. ⁴⁴Ta hilay kaatag ay nam-in a la pon kailangan, noa, hata bawo, ay in-ubuh nan indin ya panaliw nan maêkan na.”

Inungkat ni Apo Jesus ya pamanira hên Templo

(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

13 ¹Hên mag-awah hilan Apo Jesus ha Templo, ay wanan miha kanlan tagahonol na, “Mánoro, hêlkên mo ya pangahlayan bato ya pinaglollog la ha Templo! Hadyay kahampatan na!” ²Amêhên, hinabi ni Apo Jesus, ya wana, “Lumatêng lanoy allo, ay manga-aagwat ngan ya hata bato ya pinaglollog ya angkahêlêk yo.”

Ya hadyay pamairap ya lumatêng

(Mateo 24:3-14; Lucas 21:7-19)

³Hên atsi hilan Apo Jesus ha Tawgtug Olibo, hên nakaikno ya ha êtêb Templo, ay napaidani kana hi Pedro, hi Santiago, hi Juan, haka hi Andres, hên hilan bêngat. ⁴Amêhên, nangotang hila kana, “Habiên mo kannaên no makanon malyari ya habayto, haka no ay-êmên naên mamwangan no maranin malyari ya habayto.”

⁵Kabay wani Apo Jesus, “Kaillag kaw, ta êmên a kaw maloko, ⁶ta mal-at ya maghabin êmên di, ‘Hiko ya Mesias, ya Cristo, ya impangakon Mámiligtas ya pinili ni Apo Namalyari hên mamaala.’ Gawan bayro, ay mal-at ya maloko la. ⁷Paan kaw malimo ha magilaman yoy tungkol ha manigulo-gulo haka pa-tsian, ta habayto ay kailangan lumatêng pon, noa, a pon tambêng lumatêng ya angkaan hên luta. ⁸Milalaban hilay bansa haka hilay angkalokopan hên mihay bansa ay milalaban ha

kabansa la. Lumatêng ya mangakhaw ya layon ha ay-iri man ya logal. Lumatêng êt ya hadyay lonoh. Noa, habayto ay umpisan bêngat hên hadyay kairapan, hên nanad ha umpisan pan-umilab hên ampanganak.

⁹“Dapat kaillag kaw, ta gêtan la kaw kanlan toa ya nag tungkulan ha hinon sinagoga, kotangên la kaw haka pagpapatokên la kaw ha sinagoga. Gawan ha paniwala yo kangko, ay gêtan kaw kanlan ari haka gobernador. Ha êmbayro ay maipamwang yo kanla ya Mangêd ya Habi tungkol kangko. ¹⁰Yabay ya kailangan hên ipamwang ha balang bansa bayo lumatêng ya kaangaan hên hata luta. ¹¹Uston iarap la kaw kanlan manungkulan, ta kotangên la kaw, paan kaw manyagah no hinoy habiên yo, ta ya Espiritu ni Apo Namalyari, ay mamaihip kamoyu no hinoy habiên yo. ¹²Main kapotoh pohêl, haka toa, ya may-upit hên kamag-anak la. Main maának ya manalanghang ha toa la hên angga ha ipapatsi la hila. ¹³Kahêmêkan kaw hên kal-atan, gawan ha paniwala yo kangko. Noa, no maihundo yoy paniwala yo kangko, angga ha anggaan biyay yo, agyan ampagdanas kaw hên hadyay pamairap, ay madyanan kaw hên biyay ya ayn angga.”

Inungkat ni Apo Jesus ya pamanira ha balayan Jerusalem
(*Mateo 24:15-28; Lucas 21:20-24*)

¹⁴Inhundo ni Apo Jesus ya pamaghabi na, ya wana, “No mahêlêk yoy nay kapaparêng-êy ya hadyay karawakan ya malyari ha Templo ni Apo Namalyari, ay ha allon habayto, ay kailangan muwayun magtago ha babo, ya hilay taga-probinsyan Judea.” Hikaw ya ampamaha ay pakaintindiên yoy habaytsi! ¹⁵“Habaytoy allo, no main atsi ha bubungan bali la, ay dapat tampol hilan tumaoy hên muwayun lumakat ha babo! Paan hilay nan mangwan pibandian la ha lalên bali la! ¹⁶Paan hilay nan muli ya atsi ha panamnan hên mangwan sambra la! ¹⁷Kanan habayto, ay kaingalo hilay nabuktot haka hilay ampamahoho. ¹⁸Ihalangin yo, ya a dayi malyari ha panaon hên kêbêl, ya habaytoy pammuwayu yo hên magtago. ¹⁹Ta di ha luta ay maranasan ya hadyay kairapan, ya ayn kapantag paubat hên dinyag ni Apo Namalyari ya hata luta, angga amêhên. Haka ahina maranasan oman ya êmbayroy kairapan. ²⁰No mabuyot ya habaytoy kairapan, ay ayn nanan mabiyay di ha luta, noa, gawan bat ha ikakangêd lan pinili na hên mag-in kana, ay tinalagá ni Apo Namalyari hên paipêkên ya habaytoy panaon.

²¹“Kanan habaytoy panaon, no main maghabin, ‘Atsi ya bayri ya Mesias, ya Cristo, ya Mámiligtas, o atsi ya bayro,’ ay paan kaw maniwala kanla. ²²Ta main magbabara hên hila ay Cristo, haka main êt kaatag ya magbabara hên hila ay mámipamwang hên an-ipaihip kanla ni Apo Namalyari. Mamipahlêk hilan kapapaêpapah ta labay lan mámungaw hilay pinili ni Apo Namalyari hên mag-in kana. ²³Kabay kaillag kaw! In-ubuh kinan hinabi ya malyari, ta êmên a kaw mámungaw.”

**Ya pamanlumatêng oman ni Apo Jesus ya Taga-Langit,
ya In-anak Tawo**

(Mateo 24:29-31; Lucas 21:25-28)

²⁴Wana êt ni Apo Jesus, “Pangayarin habaytoy hadyay kairapan, ay dumiglêm ya allo, haka ahina humawang ya buwan, ²⁵mangatata ya bêtêwên, haka maubuh hên mangayêgyêg ya angkahêlêk ha langit. ²⁶Kanan habayto, ay mahêlêk la ko ha lêm, ya Taga-Langit, ya In-anak Tawo, ya anlumatêng hên kalamoy kapangyarihan ko, ya ayn kapantag, haka ya kapahilêw ya kahampatan hên panga-Diyos ko. ²⁷Kanan habayto, ay iutoh ko hilay anghel ha kaganawan bansa ha boon luta, ta êmên la tsiponên ya pinili ni Apo Namalyari hên mag-in kana.”

Ya toro ya makwa ha poon kayon igos

(Mateo 24:32-35; Lucas 21:29-33)

²⁸Bayo wani Apo Jesus, “Mangwa kaw hên aral di ha poon kayon igos. No mamayo yan bulong, ay muwang yoy na bayto ya marani yanay kaingitan. ²⁹Êmbayro êt, no mahêlêk yoy nan maubuh hên malyari ya habayto ya kapapalimo, ay mamwangan yoy taganán marani ya pamag-orong ko. ³⁰Pakagilamên yo. Maubuh hên matupad ya habayto kaban main pon di ha luta hên kapareho yon Israelita. ³¹Ya luta haka ya angkahêlêk ha langit ay main anggaan, noa, ya habi ko ay ayn anggaan.”

Ayn ampakamwang no makanoy pag-orong ni Apo Jesus

(Mateo 24:36-44)

³²Wanay na êt ni Apo Jesus, “Ayn ampakamwang no hinon allo, o oras ya pag-orong ko. Hila man ya anghel ha langit, o hiko man ya Anak ni Apo Namalyari, ay a ampakamwang hên habayto. Hiyan bat hi Apo Namalyari ya Tatang tamo, ya nag muwang. ³³Kabay pakaalisto kaw! Dapat panay kaw nakal-an, ta a yon muwang no makanon malyari ya habayto.”

³⁴Impamwang ni Apo Jesus kanla, no ay-ê mên ya dapat mag-in pamimiyay la, kaban an-êngganan lay pag-orong na, ta wana, “Habaytoy nanad ha mihay lalaki, ya nilumagay ha marayo. Bayo ya nammita ay binaêg nay ipoh na, ta dinyanan hilan tsi-tsihan obra la, haka hinabi na ha magbantay hên ilwangan, ya dapat yan panay nakal-an ha pag-orong na. ³⁵Kabay pakaalisto kaw! Dapat panay kaw nakal-an, ta a yo muwang no makano ya pag-orong nan main bali. A yo man muwang no kapiyabi, bonak yabi, magdadali allo, o maranon ya pag-orong na. ³⁶Ta kayno malatngan na kaw ya angkabêlêw ha bigla nan pamanlumatêng. ³⁷Ya anhabiên ko kamoyu, ay anhabiên ko ha balang miha, ya dapat panay kaw nakal-an! Pakaalisto kaw!”

Ya pamamulong kan Apo Jesus

(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

14 ¹Amêhên, lowa tanay allo bayo mag Pistan Pangaligtas ha Egipto^x haka Pistan Puto ya ayn Pampaalsa. Hilay mánoron Kautuhan ni apo Moises, haka hilay ampamaala kanlan pari, ay ampamulong kan Apo Jesus, no ay-êmên la yan madakêp haka maipapatsi hên ayn makamwang. ²Ta wanla, “Paan tamo yan ipapatsi kaban pista pon, ta kayno manulhul hilay kal-atan, ya ampanggilam toro na.”

Hên tinugtugan hên pabango hi Apo Jesus

(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

³Hên atsi hilan Apo Jesus ha baryon Betania, hên ampangan ha bali ni Simon, ya inalihan ketong, ay main nilumatêng ya mihay babayi, ya ampantan hên makamal ya pabango, ya nardo, ya atsi ha pamyanan ya dyag ha alabastro, ta intugtug na ha ulo ni Apo Jesus. ⁴Hên nahêlêk lan kaatag ya dinyag nan babayi, ay nanuluk hila, ya wanla, “Pata hinayang nay pabango? ⁵Pata a ya inhaliw ya habaytoy pabango, ya ampag-alaga^y hên suweldo hên mihay katawo ha mihay taon, ta indin dayi ha mangairap ya habaytoy pera?” Bayo hinuluk la ya. ⁶Noa, wani Apo Jesus kanla, “Pata an-abalaên yo ya! Paulayan yo ya, ta ya dinyag na, ay taganán mangêd. ⁷Hilay mairap ay panay yon kalamo, kabay ha hinon oras, ay mahawpan yo hila, noa, hiko ay a yon panay hên mapagkalamo. ⁸Dinyag nay agyu nan daygên. Ha pamitugtug nan pabango kangko, ay nanad nay nan in-il-an ya lawini ko ha pamilbêng kangko no matsi kina. ⁹Pakagilamên yo, ay-iri man ya logal bayri ha boon luta hên ipamwang ya Mangêd ya Habi, ay unkatên etaman ya dinyag na, ta êmên ya a maliwaan.”

In-upit ni Judas Iscariote hi Apo Jesus

(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

¹⁰Bayo nammita yay na hi Judas Iscariote, ya miha kanlan labinloway tagahonol ni Apo Jesus, ta êmên na ya mai-upit kanlan poon pari. ¹¹Hinumigla hila etaman ha pay-upit ni Judas kan Apo Jesus kanla, haka nangako hila ya dyanan la yan pera. Paubat hên habayto, ay ampanghip yay na hi Judas no ay-êmên na yan maidin ha gamêt la.

^x 14:1 Paskwa. Hêlêkên ha panlêkan labay habiên hên habi di ha bokotan hên hata Bibliya.

^y 14:5 300 denaryo ha habin Griego.

**Hi Apo Jesus ay namipal-an hên pangkaên la ha Pistan
Pangaligtas ha Egipto**

(Mateo 26:17-25; Lucas 22:7-13, 21-23; Juan 13:21-30)

¹²Ha unan allon Pistan Puto ya ayn Pampaalsa ya allon pamatsi lan Israelita hên anak tupa, ya kênâen la hên habayton yabi ha Pistan Pangaligtas ha Egipto, ay kinotang ya hi Apo Jesus, hên labinloway tagahonol na, ya wanla, “Atoy labay moy logal ya pangil-anan naên hên pangkaên tamo amêhên yabi ha Pistan Pangaligtas?” ¹³Kabay in-utoh ni Apo Jesus ya loway tagahonol na, ya wana kanla, “Muna kaw ha balayan Jerusalem, pamanlumatêng yo, ay matupa yoy mihay lalaki ya ampantan banga ya nag lanêm. Pakihonolan yo ya ha bali ya howênên na, ¹⁴ta habiên yo ha nag bali, ya êmên di, ‘Labay nan Mánoro ya itoro mo kannâen, no antoy kuwarto ya panganan nan kaên ha Pistan Pangaligtas, hên kalamo na kay ya tagahonol na.’ ¹⁵Kabay ipahlêk na kamoyu ya mihay mahlay ya kuwarto ya nakal-an ha tag-ay. Bayro yon il-an ya kaên tamo ha Pista.” ¹⁶Nammita hilay nay loway tagahonol, haka natupad ya balang hinabi ni Apo Jesus kanla. Kabay in-il-an lay nay kaên ha Pista.

¹⁷Hên yabi yana, ay nag-tsipon hilay labinlowa hên kalamo la hi Apo Jesus, bayro ha mahlay ya kuwarto. ¹⁸Hên ampangan hilay na, ay wana kanla ni Apo Jesus, “Pakagilamên yo, miha bayri ha kaaêm tamo, ay mangi-upit kangko.” ¹⁹Namalagêhbêg ya nakêm lan tagahonol na, haka wanlan balang miha kana, “Yarin hiko ya inungkat mo!” ²⁰Kabay hinabi ni Apo Jesus, “Hiyay miha kamoyun labinlowa. Ya kalamo kon ampamitsil-tsil hên puto ha kolo, ay hiya ya mangi-upit kangko. ²¹Hiko ya Taga-Langit, ya In-anak Tawo ay taganán matsi hên nanad ha impahulat ni Apo Namalyari ha Kahulatan hên haton lagi. Noa, taganán kaingalo ya mangi-upit kangko. Mangêd kana, ay a yay na dayin in-anak.”

**Nangan hi Apo Jesus haka hilay labinloway tagahonol na hên
pangkaên ha Pistan Pangaligtas**

(Mateo 26:26-30; Lucas 22:14-20; 1 Corinto 11:23-25)

²²Kaban ampangan hila, ay nandampot hi Apo Jesus hên puto ta impahalamat nay habayto kan Apo Namalyari, haka na pino-potoh, bayo inggawang na kanlan tagahonol na, ta wana, “Habaytsi ya lawini ko, kowên yo ta kaên yo.” ²³Amêhên, nandampot yan pamminêman ya nag alak, ta impahalamat nay habayto kan Apo Namalyari. Bayo inggawang na kanla ta naubuh hilan ninêm. ²⁴Haka wana, “Habain ay daya ko, ya mamoganggang ha pamatawad hên kasalanan hên kal-atan. Yabay ya nanad pinakapirma hên kahundoan ni Apo Namalyari kanlan pinili na hên mag-in kana. ²⁵Ta anhabiên ko kamoyu, ya a ko pon minêm oman hên alak, angga ha allo hên inumên koy bayoy alak ha pamanlokop ni

Apo Namalyari.”²⁶ Hên nahabi ni Apo Jesus ya habayto, ay nagkanta hilan pamagpuri kan Apo Namalyari, bayo nilumakat hila ha Tawgtug Olibo.

Impamwang ni Apo Jesus ya habiên ni Simon Pedro ya a na ya muwang
(*Mateo 26:31-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38*)

²⁷Hên anlumakat hilay na, ay wani Apo Jesus kanlan tagahonol na, “Laamêhên ay lakwanan yo ko, ta impahulat ni Apo Namalyari ha Kahulatan, ya êmên di, ‘Patsên ko ya pastol, haka mapitatayak hilay nay tupa.’”²⁸ Noa, ha pangoman kon mabiyay, ay muna ko kamoyu ha probinsyan Galilea.”²⁹ Bayo wani Pedro, “Lakwanan ka man hên kalamo ko, ay a kata lakwanan.”³⁰ Hinabi ni Apo Jesus, “Pakagilamên mo, bayo mangkatsi ya manok hên katalwa, amêhên yabi, ay katatlo mon habiên ya a mo ko muwang.”³¹ Noa, impalêkpêk ni Pedro, ya wana, “Matsi ko man hên kalamo mo, ay a ko habiên ya a kata muwang.” Êmbayro êt ya hinabi lan kaatag ya tagahonol na.

Nanalangin hi Apo Jesus ha katanamanan Getsemani
ha Tawgtug Olibo
(*Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46*)

³²Hên nilumatêng hilay na ha katanamanan Getsemani, ay wani Apo Jesus kanlan tagahonol na, “Mikno kaw di kaban manalangin ako.”³³ Bayo pinakilamo ni Apo Jesus hi Pedro, haka hilay loway anak ni Zebedeo, ya hi Santiago haka hi Juan. Bayron nakadanas yan hadyay kalungkutan haka kabyatan.³⁴ Haka wani Apo Jesus kanla, “A kina agyu ya hadyay kalungkutan ha nakêm ko, ya nanad kinan ikamatsi. Di kaw pon haka paan kaw mabêlêw.”³⁵ Napaidayo ya kanla hên marayo-dayo ta nandoko yan nanalangin, ya no malyari dayi, ay a na ya paulayan ni Apo Namalyari hên magdanas hên hadyay pamagdusa, ya wana,³⁶ “Tatang ko ha langit, madyag mo ya hinoman. A mo ko dayin paulayan hên magdanas hên hatsi ya hadyay pamagdusa ya lumatêng kangko. Êmbayro man, ay alwan kalabayan ko ya mahonol, noa, ya kalabayan mo ya mahonol.”

³⁷Hên nirêng ya, hên ubat nanalangin, ay nag-orong yay na ha andyanan lan Pedro. Nalatngan na hila hên angkabêlêw. Pinukaw na hi Simon Pedro, ya wana, “Simon, pata angkabêlêw ka? A ka man makapagpuyat hên agyan miha man ya oras?”³⁸ Paan yon pakilakwan ya bêlêw. Manalangin kaw, ta êmên kaw a mahambut hên tukso no ansubukên ya paniwala yo kangko. Nakal-an ya nakêm yo hên humonol, noa, a yo agyu.”

^z 14:27 Zacarias 13:7

³⁹Nag-orong yan oman hi Apo Jesus ha pinanalanginan na, hên inhalangin oman, ya inhalangin nay na. ⁴⁰Hên inorong na hilan oman ya tatlo, ay angkabêlêw hilay na êt, gawan a la matêêh hên magpuyat. Hên nimata hila, ay ayn hilan maihabi kan Apo Jesus gawan dêng-êy la.

⁴¹Hên katatlo na hilan inorong, ay wana kanla, “Angkabêlêw kaw pon êt hên ampagpaina! Hukad ya! Ta nilumatêng ya oras ya hiko ya Taga-Langit, ya In-anak Tawo, ay i-upit kanlan makasalanan! ⁴²Mita kitamina, ta anlumatêng ya mangi-upit kangko. Tupaên tamo ya!”

Ya pamandakêp kan Apo Jesus

(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:3-12)

⁴³Kaban ampaghabi ya pon hi Apo Jesus, ay main nilumatêng, ya kal-atan ya ampangamat kan Judas Iscariote ya miha kanlan labinloway tagahonol na. Hilay kal-atan ya nipag-almas hên êtak haka pamatok, ay in-utoh lan mánoron Kautuhan ni apo Moises, haka kanlan toa ya nag tungkulan ha bansa, haka kanlan ampamaala kanlan pari. ⁴⁴Hi Judas ay nam-i kanla hên palatandaan, ya no hinoy aroên na, ay yabay ya dakpên lan gêtan hên pakabantayan.

⁴⁵Tampol nilako ni Judas, hi Apo Jesus hên kinumusta hên main lamoy pamangaro. ⁴⁶Dinawhong la ya hi Apo Jesus hên dinakêp. ⁴⁷Noa, bat nanigpah ya miha kanlan tagahonol ni Apo Jesus, hên têkk hên mihay ipoh hên pinakapoon pari. ⁴⁸Amêhên, wani Apo Jesus kanlan ampipandakêp kana, “Andakpên yo ko hên main kalamoy êtak haka pammatok hên nanad pandakêp ha mapanyag karawakan. ⁴⁹Allo-allo atsi ko bahên kamoyu hên nanoro ha Templo, unin a yo ko dinakêp. Noa, dapat matupad ya Kahulatan ya impahulat ni Apo Namalyari.” ⁵⁰Bayo naubuh la yan nilakwanan hên tagahonol na hên nipamwayu.

⁵¹Amêhên, main mihay miyawhay ya nangamat kanlan Apo Jesus, ya nakatapih hên ayn panlalê. Dinakêp la yan nandakêp kan Apo Jesus, ⁵²noa, ha pamag-ulabtoh na, ay nabalagan na ya pinagtapih na, kabay nakalaboh ya tanan nuwayu.

Hi Apo Jesus ay in-arap ha Sanedrin

(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:13-14, 19-24)

⁵³Gintan la hi Apo Jesus ha balin pinakapoon pari. Ta bayro hilan ni-tsi-tsipon hilay mánoron Kautuhan ni apo Moises, hilay toa ya nag tungkulan ha bansa, haka hilay ampamaala kanlan pari. ⁵⁴Hi Pedro ay nangamat kanla ha marayo-dayo angga ha lote hên bali nan pinakapoon pari. Bayro yan nakiikno kanlan bantay ya ampanêngêy. ⁵⁵Hilay ampamaala kanlan pari haka ya boon Sanedrin, ay ampanapol hên maibara la kan Apo Jesus, ta êmên la ya maipapatsi. Noa, ayn hilan matapol. ⁵⁶Mal-at ya bat hên ampanistigos ya alwan pêtêg hên tungkol kan Apo Jesus, noa, alwan akma ya panhabiên la.

⁵⁷Bayo main ungnoy nirêng ya naghabin alwan pêêtêg, ya wanla,
⁵⁸“Nagilam naên ya hinabi na ya hiraên nay Templo ya dinyag tawo, ta
 ha tatloy allo, ay maypairêng yan kaatag ya Templo ya alwan dyag tawo.”
⁵⁹Noa, alwa êt akma ya hinabi la.

⁶⁰Amêhên, nirêng ya pinakapoon pari la ha arapan lan kal-atan, ta kinotang
 na hi Apo Jesus, ya wana, “Hino ya mahabi mo ha an-ibara la kamo? Pata a ka
 maghabi?” ⁶¹Noa, minghan man, ay a ya naghabi hi Apo Jesus. Wanay na êt
 hên pinakapoon pari kana, “Habiên mo kannañ no hika ya Mesias, ya Cristo,
 ya impangakon Mámiligtas, ya Anak ni Apo Namalyari.” ⁶²Wana etaman ni
 Apo Jesus, “Awo, pêêtêg ya hinabi mo. Haka lano, ay mahêlêk yo ko, ya Taga-
 Langit, ya In-anak Tawo, hên nakaikno ha dapit panabtab ni Apo Namalyari ya
 Makapangyarihan. Haka ha pag-orong kon ubat ha langit, ay mahêlêk yo ko
 ha lêmm ya anlumatêng.” ⁶³Gawan huluk nan pinakapoon pari, ay ginihi nay
 sarili nan takop, ta wana, “A tamina kailangan hên kaatag ya tistigos, ta nagilam
 tamina man ya hinabi na. ⁶⁴Nagilam yoy nay pamipantag nan sarili na kan Apo
 Namalyari! Yarín a nan ammusmusên hi Apo Namalyari ya tawo yan bêngat!
 Hino ya labay yon daygên kana?” Naubuh hilan naghabi ya dapat yan patsên.

⁶⁵Hi Apo Jesus ay dinul-an haka pinagtutumbuk. Tinagpênan
 lay mata na, bayo wanla, “Habiên mo no hinoy nanumbuk kamo!”
 Pinagtatampaling la ya êt hên ampipagbantay kana.

Katatlo nan hinabi ni Pedro ya a na balay hi Apo Jesus
(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27)

⁶⁶Kaban atsi ya hi Pedro hên nakiikno hên kalamo lan bantay ya
 ampanêngêy, ay napansin yan babayi ya mihay ipoh hên pinakapoon pari.
⁶⁷Pinuliah na ya, ta wana, “Hika ay kalamo êt ni Jesus ya taga-Nazaret.” ⁶⁸Noa,
 hinabi ni Pedro, ya wana, “Alwa. A ko muwang ya anhabiên mo.” Bayo nagdayo
 yan pêrad ha apoy hên dinumani ha pag-awahan. Kanan habayto ay nangkatsi
 ya mihay manok. ⁶⁹A nabuyot ay napansin yay na êt hi Pedro, hên habaytoy
 ipoh ya babayi, ya wana kanlan lalaki ya atsi bayro, “Habain ya lalaki, ay miha
 ya êt kanla!” ⁷⁰Noa, nagpuglaoh yay na êt hi Pedro. Hên a nabuyot, ay wanlan
 karani ni Pedro kana, “Siguradon hika ya kalamo ni Jesus, gawan taga-Galilea
 ka êt.” ⁷¹Noa, hinabi ni Pedro, ya wana, “Alwa! Matsi ko man, ay taganán a ko
 ya muwang ya habain!” ⁷²Kaban ampaghabi ya pon, ay nangkatsi yay na êt ya
 manok. Bayo naihipan ni Pedro ya hinabi kana ni Apo Jesus, ya wana, “Bayo
 mangkatsi ya manok hên katalwa, ay katatlo mon habiên, ya a mo ko muwang.”
 Kabay inumawah ya hi Pedro hên hadyay tangih na.

Hi Apo Jesus ay in-arap kan Gobernador Pilato
(Mateo 27:1-2, 11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

15 ¹Dali allo, ay nagkamiha ya Sanedrin, ya angkaboo hên toa ya
 nag tungkulan ha bansa, hilay ampanoro hên Kautuhan ni apo

Moises, haka hilay ampamaala kanlan pari, hên gêtan la hi Apo Jesus kan Gobernador Pilato. Kabay ginapoh la yan gintan kana. ²Amêhên, kinotang ni Gobernador Pilato hi Apo Jesus, ya wana, “Awta? Hika ya ari hên Israelita?” Hinabi etaman ni Apo Jesus, “Hinabi mina, Gobernador.” ³Mal-at ya an-ibara la kan Apo Jesus hên hilay ampamaala kanlan pari. Noa, a ya naghabi hi Apo Jesus. ⁴Wanay na êt ni Gobernador Pilato kan Apo Jesus, “Awta a mon pakibatan ya an-ibara la kamo? A mo angkagilaman ya kal-atan an-ibara la kamo?” ⁵Noa, a ya naghabi hi Apo Jesus. Kabay nag-êpaph hi Gobernador Pilato.

Hi Apo Jesus ay hinatolan hên matsi ha koros
(*Mateo 27:15-26; Lucas 23:13-25; Juan 18:39–19:16*)

⁶Main kaugalian, ha balang Pistan Pangaligtas ha Egipto,^a ya an-ibuhan nan gobernador ya mihay nakahukul ya ampiliên lan kal-atan. ⁷Kanan habayto, ay nakahukul ya mihay lalaki ya nag langan Barrabas, gawan nakilamo ya kanlan nanalanghang ha gobyernon Roma, haka gawan namatsi yan tawo. ⁸Dinumani hilay kal-atan kan Gobernador Pilato hên nakihabi kana ya honolên nay kaugalian, ya ha Pistan Pangaligtas, ay ibuhan nay mihay nakahukul. ⁹Kabay wana kanla, “Labay yon ibuhan ko hi Jesus, ya Ari yon Israelita?” ¹⁰Ta muwang ni Gobernador Pilato ya hi Apo Jesus, ay gintan lan ampamaala kanlan pari kana, gawan angkahêman la ya. ¹¹Noa, hilay ampamaala kanlan pari, ay nanulhul hên kal-atan ya pakikwaan la kan Gobernador Pilato ya ibuhan na hi Barrabas. ¹²Kabay kinotang na hila ni Gobernador Pilato, “Hino awud ya labay yon daygên ko kan Jesus ya ambaêgên yon Ari yon Israelita?” ¹³Kabay in-angaw la, “Ipako ya ha koros!” ¹⁴Bayo kinotang ni Gobernador Pilato, “Awta? Hinoy kasalanan na?” Noa, impapakaangaw lay na êt, “Ipako ya ha koros!” ¹⁵Hinonol nay kalabayan lan kal-atan, ta imbuhan na hi Barrabas. Impadapi na hi Apo Jesus, haka indin na ya kanla, ta êmên la ya ipapako ha koros.

Hi Apo Jesus ay minusmus hên hundaloh
(*Mateo 27:27-31; Juan 19:2-3*)

¹⁶Hi Apo Jesus ay gintan lan hundaloh ha lalên balin gobernador, haka inubuh lan tsinipon ya kal-atan kapareho lan hundaloh. ¹⁷Ha pammusmus la kana, ay pinatakopan la ya hên mahampat ya takop, ya nanad ha takop lan ari. Bayo nangwa hilan nanad tanyuong, ya pinanyag la yan korona, ya impakopya la ha ulo na. ¹⁸Haka in-angaw ya êmên di, “Kumara dayi ya biyay hên Ari lan Israelita!” ¹⁹Pinagpapatok lay ulo na hên tambo, haka la ya pinagdu-dul-an. Nandoko hila ha arapan na ha

^a 15:6 Paskwa. Hêlkên ha panlêkan labay habiên hên habi di ha bokotan hên hata Bibliya.

pamanggalang la waringan kana. ²⁰Pamakayari la yan minusmus, ay inalih lay takop ari ya impatakop la kana, ta impatakop la kanan oman ya takop na. Bayo gintan la yay na, ta ipako la ya ha koros.

Hi Apo Jesus ay impako ha koros

(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

²¹Ha pammita lan hundaloh hên anggêtan hi Apo Jesus, hên ipako ha koros, ay natupa la ya tatang ni Alejandro haka ni Rufo, ya hi Simon ya taga-Cirene, ya ampamuli ha balayan. Dinakêp la ya ta impabalangaw kana ya koros ya paypakoan la kan Apo Jesus. ²²Inhundo lay pammita la, hên angga ha nilumatêng hila ha logal ya ambaêgên Golgota o Bungo. ²³Painêmên la ya dayin alak, ya dyag ha habaw ubas, ya naglamo hên tambal ilab ya nag langan mira, noa, a na ininêm. ²⁴Amêhên, impako la yay na bayro ha koros. Bayo pinagpalabonutan lay takop na, ta êmên la mamwangan no hino kanla ya makakwa. ²⁵Alas nuwebe hên habayto, hên matag-ay ya allo, hên impako la hi Apo Jesus. ²⁶Bayro ha koros, ha ugton ulo na, ay nakahulat ya imbara la kana, “Hatsi ya Ari lan Israelita.” ²⁷Main êt loway lalaki, ya parehon mapanyag karawakan ya impako ha koros. Ya miha ay atsi ha koros ha dapit panabtab ni Apo Jesus, haka ya miha ay atsi ha koros ha dapit uki ni Apo Jesus. ²⁸Ha dinyag la kan Apo Jesus, ay natupad ya impahulat ni Apo Namalyari ha Kahulatan ya wanan hulat, “Intad la yan mapanyag karawakan.”^b

²⁹Minusmus la yan anlumabah hên main lamoy pamamêyêng, ya wanla, “Hika awud ya labay maniran Templo ni Apo Namalyari, ta ipairêng mon oman ha tatloy allo! ³⁰Munaoy kan ubat ha koros hên iligtas moy sarili mo!” ³¹Êmbayro êt ya pammusmus la kana hên hilay mánoron Kautuhan ni apo Moises haka hilay ampamaala kanlan pari, ya wanla ha miha ta miha, “Inligtas nay kaatag, pata a na mailigtas ya sarili na! ³²No tumaoy yan ubat ha koros, habain ya Mesias, ya Cristo, ya Ari tamon Israelita, ay maniwala kitamo kana!” Minusmus ya êt, hên hilay mapanyag karawakan ya nakapako hên kalamo na.

Ya pangamatsi ni Apo Jesus

(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

³³Hên ugtoy nay allo, ay dinumiglêm ya boon luta angga ha alas tres hên maapon. ³⁴Hên alas tres hên maapon, ay impakaangaw ni Apo Jesus, ya wana, “Eloi, Eloi, lema sabachthani?” ya labay habiên, “Diyos ko, Apo Namalyari, pata nilakwanan mo ko?” ³⁵Hên nagilam lan kaatag ya nakairêng bayro ya in-angaw na, ay êndat lan ambaêgên na hi Propeta Elias, kabay wanla, “Gilamên yo! Ambaêgên na hi Elias!” ³⁶Nuwayu ya

^b 15:28 Isaias 53:12

miha kanla hên namiptêh hên nanad bolak ha mihay hanga, ta indêrê na ha nangihoy alak, ya dyag ha habaw ubas, ta painêmên na ya hi Apo Jesus. Bayo wana, “Paulayan tamo ya raw. Hêlkên tamo no iligtas ya ni Elias!” ³⁷Amêhên, nan-angaw hi Apo Jesus hên hadyay hêkaw, bayo natsi yay na.

³⁸Ya makugpa ya takop ya pinagpênlan bayro ha lalê hên Templo ha Jerusalem, ay biglan nawakwak hên napibonak paubat ha babo angga ha aypa. ³⁹Hên nahêlêk nay pangamatsi ni Apo Jesus hên ampamaala kanlan hundaloh, ya atsi ha êtêb na, ay pinuri na hi Apo Namalyari, ya wana, “Pêtêg bay awud! Hiyay Anak ni Apo Namalyari!” ⁴⁰Main babayi bayro ya ampandungaw ha angkalyari. Kalamo la hi Maria Magdalena, hi Salome haka, hi Maria ya indo ni Jose boy hi Santiago ya ambaêgên Ali. ⁴¹Hilay habaytoy babayi ay kalamo lan Apo Jesus hên nanaglap kanla paubat hên atsi hila pon ha probinsyan Galilea. Main pon êt hên kal-atan babayi bayro, ya kala-kalamo la hên angga ha Jerusalem.

Ya pamilbêng kan Apo Jesus

(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁴²Hên ampinaboy nay allo, haka gawan ha kaugalian la, ya dapat milbêng ya natsi, hên bayo matata ya allo ha Biyernes, ya allon pamaglêan la para ha allon pamagsimba la, ⁴³ay makhaw ya nakêm hên nakiarap kan Gobernador Pilato, ya miha kanlan taga-balayan Arimatea, ya nag langan Jose. Hi Jose, ay miha kanlan kalamo ha Sanedrin, ya anggalangên hên kapareho na, ya ampangênggan ha pamanlumâtêng hên pamanlokop ni Apo Namalyari. Pinakihabi nay bangkay ni Apo Jesus, ta iilbêng na dayi. ⁴⁴Nag-êpapah hi Gobernador Pilato hên nagilam na ya natsi yay na hi Apo Jesus. Kabay impabaêg nay ampamaala kanlan hundaloh, ta labay nan mamwangan no pêtêg yay nan natsi hi Apo Jesus. ⁴⁵Hên namwangan na ha ampamaala kanlan hundaloh ya pêtêg yay nan natsi hi Apo Jesus, ay nabay yay na etaman. Kabay impaulay nay na kan Jose ya bangkay ni Apo Jesus. ⁴⁶Nanaliw hi Jose hên makarang ya takop ya naputsi ya pinangêlkêl na hên bangkay ni Apo Jesus hên naiaypa nay na. Bayo inhowên na ya ha bayoy dinyag ya pay-ilbêngan ya lêyang. Pangayari, ay intulid nay hadyay hêlay bato hên panakap na ha bêbêy pinay-ilbêngan. ⁴⁷Hi Maria Magdalena haka hi Maria, ya indo ni Jose ay nakahêlêk hên pamilbêng la kan Apo Jesus.

Hi Apo Jesus ay nabiyay oman

(Mateo 28:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

16 ¹Hên yabin Sabado, hên nayari ya allon pamagsimba la, ay nanaliw hên pabango, hi Salome, hi Maria Magdalena, haka Maria ya indo ni Jose haka hi Santiago, ta habaytoy pabango, ay itugtug

la dayi ha bangkay ni Apo Jesus ha humonoy maranon. ²Dali allo êt hên allon Domingo, ay nagtagloh hilay nay babayi ha pinay-ilbêngan, kabay hên nilumatêng hila, ay an-umawah ya allo. ³Kaban atsi hila ha dann, ay nihahabi hila no hino ya mapakihabian la hên itulid ya bato ha bêbêy hên pinay-ilbêngan kana ta êmên hila makahowên. ⁴Noa, hên hinlêk la, ay napansin la ya naitulid ya habaytoy hadyay hêlay bato. ⁵Hên hinumwên hila ha pinay-ilbêngan, ay nahêlêk lay mihay miyawhay ya nakatakop hên naputsi ya nakaikno ha dapit panabtab, kabay hadyay limo lan babayi. ⁶Noa, wana kanla, “Paan kaw malimo! Antapolên yo hi Apo Jesus, ya taga-Nazaret ya impako ha koros. Nabiyay yan oman! Ayn ya di. Hêlkên yoy habaytsi ya pinaybul-ihan kana. ⁷Mag-orong kaw, ta habiên yo kan Pedro haka kanlan kaatag ya tagahonol na, ya hi Apo Jesus ay nangoman nabiyay, haka muna yay na kanla ha probinsyan Galilea hên nanad ha hinabi na kanla.” ⁸Inumawah hila ha pinay-ilbêngan hên ampamêgpêg, haka pinarah lan nuwayun nagtagloh kanlan tagahonol. Gawan ha limo la, ay a la inhabi ya nalyari ha hinoman ya atsi ha dann.

Nagpahlêk hi Apo Jesus kan Maria Magdalena

(Mateo 28:9-10; Juan 20:11-18)

⁹[Hên habayto êt hên allon Domingo, hên nabiyay yan oman hi Apo Jesus, ya una nan nagpahlêkan, ay hi Maria Magdalena, ya inalihan na hên hatô hên pitoy narawak ya a angkahêlêk ya hinumapat kana. ¹⁰⁻¹¹Nagtagloh hi Maria Magdalena kanlan tagahonol ni Apo Jesus ya natalêng nan ampamalagêhbêg ya nakêm haka ampipanangih, ta hinabi na kanla ya nabiyay yan oman hi Apo Jesus haka nahêlêk na ya. Noa, a hila naniwala ha hinabi na.

Nagpahlêk hi Apo Jesus kanlan loway tagahonol na

(Lucas 24:13-35)

¹²Panga-ubat hên habayto, ay nagpahlêk hi Apo Jesus kanlan loway tagahonol na, ya atsi ha dann hên palako ha mihay baryo, noa, kaatag ya itsura na. ¹³Tampol hilan nag-orong ha Jerusalem ta imbalita la kanlan kapareho lan tagahonol, ya nahêlêk la hi Apo Jesus, noa, a hila pinaniwal-an.

Nagpahlêk hi Apo Jesus kanlan labinmihay tagahonol na

(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Dyag 1:6-8)

¹⁴Bayo nagpahlêk ya hi Apo Jesus kanlan labinmihay tagahonol na, kaban ampangan hila. Hinabyanan na hila, gawan kulang ya paniwala la kana, haka kakkdêyan ulo la, ya a hila naniwala ha balita lan nakahêlêk kana ya hiyay nabiyay oman. ¹⁵Wana kanla, “Ipamwang yo ha boon

luta ya Mangêd ya Habi tungkol kangko. ¹⁶Hilay maniwala ha Mangêd ya Habi, haka pabawtismo, ay miligtas ha kaparusaan hên kasalanan la. Noa, hilay a maniwala ay parusaan ni Apo Namalyari. ¹⁷Hilay ampaniwala kangko, ay madyanan ni Apo Namalyari hên kapangyarihan hên manyag kapapaêpapah, hên nanad ha mamaalîh hên nangarawak ya a angkahêlêk, gawan ampanggamit hilan langan ko, haka maghabi hila ha bayoy habi ya a la pinag-aralan. ¹⁸Makatalan hila man hên utan ya makamatsi, o makainêm man hên hinon makamatsi, ay ayn malyari kanla. No ipalunto lay gamêt la, hên ihalangin hilay nipaghakit, ay maalîh ya hakit la.”

Hi Apo Jesus ay nag-orong ha langit
(*Lucas 24:50-53; Dyag 1:9-11*)

¹⁹Hên nahabi nay na ya habayto ni Panginoon Jesus, kaban anhêlkên la ya, ay antumag-ay yay na hên palako ha langit, haka ya nikno ha dapit panabtab ni Apo Namalyari. ²⁰Hilay tagahonol na ay nipammitay na ha ayri man ya logal, hên naypamwang hên Mangêd ya Habi tungkol kana. Hi Panginoon Jesus ay ampamaptêg ha pamanoro la, gawan habaytoy kapapaêpapah ya angkadyag la ha kapangyarihan na.]